

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

JANA VRHUNEC

MENTORICA: doc. dr. MAJA BUČAR

**STRATEGIJE RAZVOJA IN PROBLEM DISTRIBUCIJE DOHODKA V
DVR**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA 2004

KAZALO

SEZNAM KRATIC

1. UVOD	5
2. POVEZANOST DISTRIBUCIJE DOHODKA Z ODPRAVO REVŠČINE IN GOSPODARSKIM RAZVOJEM	8
2.1 TEMELJNI KONCEPTI IN POJMI	8
2.2 TEORIJE RAZVOJA IN DELITEV DOHODKA	9
2.2.1 TEORIJA LINEARNIH FAZ RASTI (50-a in 60-a leta)	10
2.2.2 TEORIJE STRUKTURNIH SPREMEMB	10
2.2.3 TEORIJE MEDNARODNE ODVISNOSTI (70-a leta)	12
2.2.4 NEOKLASIČNA KONTRAREVOLUCIJA	12
2.2.5 NOVE TEORIJE RASTI	13
2.2.6 SPECIFIČNI POGLEDI NA DELITEV DOHODKA	14
2.3 VLOGA DRŽAVE V BOJU PROTI REVŠČINI	15
3. REPUBLIKA KOREJA	18
3.1 GLAVNE ZNAČILNOSTI RAZVOJA V JUŽNI KOREJI	18
3.1.1 OBDOBJE PO 2.SVETOVNI VOJNI	21
3.1.2 OBDOBJE OD LETA 1961 DO LETA 1970	21
3.1.3 GOSPODARSTVO JUŽNE KOREJE V 70-ih LETIH	23
3.1.4 OBDOBJE OD LETA 1980 NAPREJ	24
3.1.5 SKLEP	25
3.2 REFORME V KMETIJSTVU	25
3.2.1 ZEMLJIŠKA REFORMA	26
3.2.2 SAEMAUL UNDONG	30
3.2.2.1 VLOGA VLADE V PROJEKTU SAEMAUL UNDONG	34
3.2.3 RAZVOJ KMETIJSTVA V ZADNJIH DESETLETJIH	35

3.2.4 SKLEP	37
3.3 POMEN IZOBRAŽEVANJA ZA GOSPODARSKI RAZVOJ	39
3.3.1 REFORME IZOBRAŽEVANJA V JUŽNI KOREJI	39
3.3.2 RAZVOJ VIŠJEGA IN VISOKEGA IZOBRAŽEVANJA V JUŽNI KOREJI	41
3.3.3 SKLEP	43
4. BRAZILIJA	44
4.1 GOSPODARSKI RAZVOJ BRAZILIJE SKOZI ZGODOVINO	44
4.1.1 GOSPODARSKI IN POLITIČNI RAZVOJ V 20. STOLETJU	45
4.1.1.1 VLADAVINA GETULIA VARGASA (1930-1954)	45
4.1.1.2 OBDOBJE PO VARGASU (1954-1964)	46
4.1.1.3 VOJAŠKA DIKTATURA	48
4.1.1.4 BRAZILSKO GOSPODARSTVO PO LETU 1985	51
4.2 DRŽAVA Z NAJSLABŠO DISTRIBUCIJO DOHODKA NA SVETU	53
4.2.1 RAZSEŽNOSTI DRUŽBENE STRATIFIKACIJE V BRAZILIJ	54
4.2.1.1 REGIONALNE RAZLIKE V BRAZILIJ	55
4.2.1.2 AGRARNA REFORMA V BRAZILIJ	57
4.2.1.3 IZOBRAŽEVANJE KOT DEJAVNIK IZKLJUČENOSTI REVNIH V BRAZILIJ	61
4.2.1.4 VELIKE SOCIALNE RAZLIKE V BRAZILIJ	63
4.2.1.5 KRIMINAL KOT NAJVEČJI PROBLEM BRAZILIJE DANES	65
4.2.1.6 SKLEP	65
5. ZAKLJUČEK	67
6. SEZNAM TABEL	70
7. LITERATURA	72

SEZNAM KRATIC

- 1.) ADB – Azijska banka za razvoj
(Asian Development Bank);
- 2.) ALAI – Latinska Amerika
America Latina en Movimento;
- 3.) ANL – Narodna svobodnjaška zveza
Alianca Nacional Libertadora;
- 4.) ARENA – Narodna zveza za obnovo
Alianca Renovadora Nacional;
- 5.) BDP – domači bruto proizvod;
- 6.) DVR – države v razvoju;
- 7.) IBRA – Inštitut za agrarno reformo v Braziliji
Brazilian Institute for Agrarian Reform;
- 8.) INDA – Nacionalni inštitut za kmetijski razvoj (v Braziliji)
National Institute for Agricultural Development;
- 9.) IPEA – Inštitut za ekonomsko raziskovanje
Instituto de Pesquisa Economica Aplicada;
- 10.) MDB – Brazilsko demokratično gibanje
Movimento Democratico Brasileiro;
- 11.) PNRA – Nacionalni načrt agrarne reforme
National Plan of Agrarian Reform;
- 12.) UDR – stranka Demokratične unije ruralistov (v Braziliji);
The Democratic Union of Ruralists;
- 13.) UNDP – Program Združenih narodov za razvoj
United Nations Development Programme.

1. UVOD

Vedno bolj neenakomerna distribucija dohodka v svetu postaja danes eden izmed največjih problemov, s katerim se spopada sodobna družba. Podatki kažejo, da se skoraj polovica svetovnega prebivalstva preživlja z manj kot 2 \$ dnevno in petina z manj kot 1 \$ dnevno (World Development Report, 2001: 3). Povprečni dohodek v 20-ih najbogatejših državah na svetu je 37-krat višji kot povprečni dohodek v najrevnejših 20-ih državah. Ta razkorak se je v zadnjih 40-ih letih podvojil. Velike razlike obstajajo v različnih delih sveta, znotraj posameznih regij in tudi znotraj posameznih držav. V nekaterih državah revščine skorajda ni, v drugih ta pesti večino prebivalstva. To je predvsem odraz dolgoletne razvojne politike držav. Medtem ko nekatere problem revščine in neenakomerne distribucije dohodka postavljajo v ospredje svojega razvoja, pa mu druge države ne namenjajo dovolj pozornosti, da bi se stanje na tem področju izboljšalo. To pa med drugim vodi tudi v politične nestabilnosti, kriminal in terorizem, ki v zadnjem obdobju postaja celo glavna grožnja svetovnemu miru.

- IDENTIFIKACIJA PROBLEMA

V nalogi bom proučevala predvsem ukrepe države za doseganje bolj pravične distribucije dohodka ter pomen gospodarskega razvoja za distribucijo dohodka. To tematiko bom proučevala zato, ker je trenutno izredno aktualna in ker se uspehi držav na tem področju močno razlikujejo. Zato je zanimivo vedeti razloge za obstoj teh razlik.

- HIPOTEZA

V diplomski nalogi bom preverjala naslednjo hipotezo:

V ospredju planiranja gospodarskega razvoja države mora biti reševanje problema neenakomerne distribucije dohodka. Razvojne strategije, ki tega ne upoštevajo, vodijo v večjo neenakost, ki posledično ogrozi tudi gospodarsko rast.

- STRUKTURA NALOGE

V drugem poglavju bom opredelila problematiko neenakomerne distribucije dohodka in možno reševanje tega problema. Predstavila bom tudi razsežnosti revščine in težave, ki se pojavljajo pri poskusih njenega odpravljanja.

V tretjem poglavju bom opisala politiko Republike Koreje, ki jo je le-ta vodila pri reševanju problema neenakomerne distribucije dohodka in njeno uspešnost pri tem.

V četrtem poglavju bom predstavila problematiko neenakomerne distribucije dohodka v Braziliji, njeno delovanje za izboljšanje stanja na tem področju in uspešnost.

V zaključku bom primerjala reševanje problematike distribucije dohodka v obeh državah in njune rezultate ter na podlagi tega potrdila oziroma ovrgla zastavljeno hipotezo.

- UPORABLJENA METODOLOGIJA

V diplomski nalogi bom uporabljala teoretične metode. Podatke bom obdelovala kvantitativno. Tolmačila bom primarne (dokumenti, poročila) in sekundarne vire (knjige, članki, raziskovalna poročila). Uporabljala bom zgodovinskorazvojno analizo, primerjalno raziskovanje v povezavi s študijami primerov, analizo uradnih statistik in opisno metodo.

V diplomski nalogi bom preučevala dva primera, in sicer državi Republiko Korejo ter Brazilijo. Državi se močno razlikujeta v stopnji razvoja in v njegovem poteku.

V Braziliji je razmerje dohodka med najbogatejšo petino (20 %) in najrevnejšo petino (20 %) prebivalstva več kot 30 : 1. V Republiki Koreji je to razmerje približno 5.5 : 1.

V Braziliji se je delež revnega prebivalstva skozi zgodovino gibal med 30 in 40 %, v Republiki Koreji se je ta hitro zmanjševal. Medtem ko je delež ljudi, ki so živeli v absolutni revščini, v tej državi leta 1965 znašal 41 %, se je do leta 1988 zmanjšal na 9.5 %, danes pa je revnih le še 3 % ljudi v državi. Republika Koreja je v drugi polovici dvajsetega stoletja beležila hitro in enakomerno gospodarsko rast, kar pa ne moremo reči za Brazilijo, za katero je bil značilen nestanovitni razvoj.

V diplomski nalogi želim raziskati, kako sta ti dve državi dosegli rezultate na področju distribucije dohodka, kakršne imata danes. Želim ugotoviti, s katerimi ukrepi sta oziroma nista reševali težav na tem področju.

2. POVEZANOST DISTRIBUCIJE DOHODKA Z ODPRAVO REVŠČINE IN GOSPODARSKIM RAZVOJEM

2.1 TEMELJNI KONCEPTI IN POJMI

Za dobro razumevanje problematike distribucije dohodka je nujno poznavanje temeljnih pojmov, ki so s to problematiko povezani.

1. DISTRIBUCIJA DOHODKA

Pri delitvi dohodka ločimo dva različna pristopa:

- delitev količine, ki pomeni količino dohodka, ki jo prejme posameznik ali družina ne glede na izvor;
- funkcijska delitev, ki pomeni razdelitev dohodka glede na produkcijske faktorje, tj. zemljo, kapital in delo (Rojec in Bučar, 2001: 10).

Distribucija dohodka pomeni delež, ki pripada posameznim skupinam prebivalstva, razdeljenim na petine ali desetine.

2. GINIJEV KOLIČNIK

Ginijev količnik kaže stopnjo, za katero se distribucija dohodka med posamezniki ali gospodinjstvi oddaljuje od popolnoma enake distribucije (World Development Indicators, 2002: 77). Vrednost Ginijevega količnika lahko znaša med 0, kar pomeni popolno enakost in 1, kar pomeni popolno neenakost. Večja kot je vrednost količnika, bolj neenakomerna je delitev dohodka.

3. REVŠČINA

Revščina je rezultat ekonomskih, političnih in socialnih procesov, ki so med seboj povezani in pogosto krepijo drug drugega na način, ki še povečuje bedo, v kateri živijo revni (World Development Report 2000/2001: 1).

UNDP (United Nations Development Programme) definira revščino kot "položaj, ki preprečuje posamezniku ali družini zadovoljitev ene ali večih osnovnih potreb in polnopravno sodelovanje v družbenem življenju" (Milller in Oyen, 1996: 500).

Z namenom globalne primerjave je Svetovna banka sprejela univerzalno merilo, ki ga uporablja za ugotavljanje revščine v vseh državah, ki so predmet njenih raziskav. Ugotavlja število prebivalstva, ki se mora preživljati z manj kot 1 \$ na dan in z manj kot 2 \$ dnevno. Njeni izračuni tako kažejo, da je bilo leta 1999 prvih na svetu 1,2 milijarde (23 %), tistih z manj kot 2 \$ na dan pa 2,8 milijarde (The World Bank Group, 2002).

Med revnimi je največ prebivalcev ruralnih področij, žensk in otrok ter etničnih manjšin in prvotnih prebivalcev (Rojec in Bučar, 2001: 6-7).

2.2 TEORIJE RAZVOJA IN DELITEV DOHODKA

V zadnjih desetletjih je bil glavni cilj razvojnih politik v svetu pospešiti stopnjo rasti nacionalnega dohodka. Razprave razvojnih ekonomistov zajemajo predvsem akumulacijo kapitala, rast delovne sile in tehnični napredek (Todaro in Smith, 1997).

Kuznets (1971) je definiral glavne značilnosti sodobne gospodarske rasti. Te so:

- visoka stopnja rasti per capita dohodkov;
- visoka stopnja rasti produktivnosti faktorjev (delo, kapital);
- visoka stopnja strukturnih sprememb v gospodarstvu;
- visoka stopnja družbenih in ideoloških sprememb;
- rast trgovine, predvsem uvoz surovin in izvoz izdelkov;
- hiter razvoj je omejen le na eno tretjino svetovnega prebivalstva.

Kot ugotavljata avtorja, države v razvoju danes začenjajo gospodarski razvoj v precej drugačnih pogojih, kot pa so ga začenjale današnje razvite države. Razlike se kažejo predvsem v:

- večji omejenosti naravnih virov;
- nižjih per capita dohodkih;
- višji rasti prebivalstva v manj razvitih državah;
- manjši migracijski možnosti na eni strani in problemu "bega možganov" na drugi;

- manjših koristi od zunanje trgovine;
- večji kulturni heterogenosti;
- bolj neugodnem podnebj;
- omejenih znanstvenih in tehnološko-raziskovalnih kapacitetah;
- manj stabilnih inštitucijah (Todaro in Smith, 2003).

To kaže na to, da se izkušnje današnjih razvitih držav ne morejo enostavno prenašati in niso dovolj za doseg hitrega gospodarskega razvoja manj razvitih držav.

Predstavila bom pet razvojnih teorij, ki so bile v ospredju raziskovanja ekonomistov v zadnjih 50-ih letih.

2.2.1 TEORIJA LINEARNIH FAZ RASTI (50-a in 60-a leta)

Glavni poudarek model namenja varčevanju in formaciji kapitala, kar bo povečalo investicije in posledično gospodarsko rast (Todaro in Smith, 2003).

Rostow model faz rasti opisuje prehod od zaostalosti v razvoj kot nekaj faz, skozi katere morajo vse države. Te faze si sledijo takole: tradicionalna družba ~ predpogoji za vzlet v samovzdržno rast ~ "vzlet" ~ pot k zrelosti ~ doba visoke masovne potrošnje (Rojec in Bučar, 2001).

Harrod-Domarjev model trdi, da mora gospodarstvo prihraniti in investirati določen del narodnega dohodka. Več kot varčuje in investira, večja bo gospodarska rast. Glavna ovira hitrejšemu razvoju je nizka stopnja formiranja kapitala v manj razvitih državah. Ta model zato vključuje tujo pomoč in investicije (Rojec in Bučar, 2001).

Kritiki modelov faz rasti se naslanjajo predvsem na dejstvo, da varčevanje in investiranje nista zadostna pogoja za gospodarsko rast.

Kot vidimo, v tej teoriji ni prisotno vprašanje distribucije dohodka, ne kot razvojni problem ne kot cilj razvoja.

2.2.2 TEORIJE STRUKTURNIH SPREMEMB

Te teorije se osredotočajo na prehod od tradicionalnega, kmetijskega gospodarstva v

sodobno, industrijsko gospodarstvo (Todaro in Smith, 2003). Razvoj jim predstavlja viden proces sprememb, ki so si v osnovnih značilnostih podobne v vseh državah.

Kot navaja vir (Rojec in Bučar, 2001: 59), je Lewisov model (dvosektorski model s presežnim delom) postal splošna teorija razvojnega procesa manj razvitih držav s presežno delovno silo v 60-ih in 70-ih letih 20. stoletja. Model prikazuje proces samovzdržne rasti in povečevanja zaposlenosti industrijskega sektorja, ki traja, vse dokler se ves presežek delovne sile iz preživitvenega kmetijstva ne preseli v industrijski sektor. Osredotoča se na proces selitve delovne sile ter na rast proizvodnje in zaposlenosti v industrijskem sektorju. Ta je posledica povečevanja proizvodnje v tem sektorju. Hitrost povečevanja proizvodnje v industrijskem sektorju je določena s stopnjo investiranja ter akumuliranja kapitala v tem sektorju. Ob konstantni plači v urbanem sektorju in le preživitveni mezdi v kmetijstvu je ponudba kmetijske delovne sile urbanemu sektorju praktično neomejena, vsaj do izčrpanja presežne delovne sile v kmetijstvu.

Kritike tega modela se nanašajo predvsem na njegove neustrezne predpostavke, ki zmanjšujejo njegovo praktično vrednost. Prva se nanaša na tehnološki razvoj, za katerega model predpostavlja, da se tehnologija v industrijskem sektorju ne spreminja. Ker pa tehnologija vse bolj varčuje z delom, to upočasnjuje rast zaposlenosti v industrijskem sektorju. Druga kritika zadeva tezo, da kapitalisti investirajo celotni dobiček, kar ni nujno res. Tudi trditev, da je v urbanih področjih polna zaposlenost, ni pravilna. V manj razvitih državah je nezaposlenost v mestih močno razširjena. Veliko nasprotovanja pa je bila deležna tudi predpostavka, da konkurenčni trg delovne sile v industrijskem sektorju zagotavlja konstantno realno mezdo v industrijskem sektorju, vse dokler se ne izčrpa presežek delovne sile v kmetijskem sektorju. Praksa tega namreč ne potrjuje, saj mezde hitreje rastejo (Rojec in Bučar, 2001: 61). Z vidika distribucije dohodka ima ta teorija še dodatno pomankljivost: do sprememb v distribuciji dohodka sploh ne pride, saj je mezda tako v kmetijstvu kot v urbanem sektorju konstantna in zgolj na preživitvenem nivoju. Zato jo nekateri kritiki poimenujejo tudi "teorija nerazvoja" (Todaro, 1997).

Chenneryjeva analiza vzorcev razvoja se ravno tako kot Lewisov model osredotoča na proces preobrazbe ekonomske, industrijske in institucionalne strukture nerazvitega gospodarstva v visoko razvito gospodarstvo. Chennery za razliko od Lewisa ugotavlja, da večje varčevanje in investicije niso zadosten pogoj za ekonomsko rast. Potrebne so spremembe vseh ekonomskih funkcij. Model predpostavlja tudi, da so manj razvite

države del integriranega mednarodnega sistema, ki lahko pospešuje ali pa zavira njihov razvoj (Rojec in Bučar, 2001: 61-62). Z vprašanjem distribucije dohodka se neposredno ne ukvarja. Zadostuje ugotovitev, da se z gospodarsko rastjo odpravlja tudi revščina.

2.2.3 TEORIJE MEDNARODNE ODVISNOSTI (70-a leta)

Te teorije izhajajo iz predpostavke, da so manj razvite države ujete v odnose dominacije in odvisnosti z bogatimi državami. Teorijo predstavljajo trije modeli:

- model neokolonialne odvisnosti obtožuje bogate države, da namerno ali nenamerno izkoriščajo manj razvite države;
- model napačne paradigme pripisuje nerazvitost dobronamernim, a neprimernim nasvetom agencij za razvojno pomoč ter domačim, na Zahodu izšolanim ekonomistom (Todaro in Smith, 2003);
- teza o dualističnem razvoju: Singer trdi, da se je svet razvil v odnos "center – periferija" med državami, kjer je tretji svet postal proizvajalec surovin za industrijalce prvega sveta in bil tako obsojen na odvisnost v svetovnem gospodarstvu.^{internet1}

Teorije mednarodne odvisnosti tudi neenakomerno delitev dohodka pripisujejo odnosom izkoriščanja revnih množic v državah v razvoju - DVR, po eni strani s strani mednarodnega kapitala in po drugi s strani domače elite. Ker pa teorije ne ponujajo razvojne strategije, tudi ne vključujejo predlogov za odpravo neenakomerne delitve dohodka.

2.2.4 NEOKLASIČNA KONTRAREVOLUCIJA

Neoklasična kontrarevolucija trdi, da je nerazvitost posledica nezadostnega delovanja trga, korupcije, neučinkovitosti države in pomanjkanja ekonomskih spodbud znotraj držav v razvoju (Todaro in Smith, 2003). Teorija se deli v tri pristope:

- pristop svobodnega trga trdi, da so trgi sami učinkoviti, in da je vsaka vladna intervencija kontraproduktivna;
- pristop javne izbire ali "nova politična ekonomija" poudarja egoistično obnašanje vlade in vseh javnih uslužbencev, ki v ospredje postavljajo svoje lastne interese;

- trgu prijazen pristop priznava tržne pomanjkljivosti in s tem omejeno, a pomembno vlogo vladne intervencije na področjih, kot so izobraževanje, razvoj infrastrukture, zagotavljanje ugodnih pogojev za zasebna podjetja...(ibid.).

Kot vsi drugi problemi v DVR je tudi neenakomerna delitev dohodka za neoklasike posledica nezadostnega delovanja trga. Trg bi sam pravilno lociral dohodke glede na mejno produktivnost posameznega proizvodnega faktorja; torej tudi različnih vrst dela.

2.2.5 NOVE TEORIJE RASTI

Nastanek novih teorij rasti je posledica nezadovoljstva z neoklasično teorijo. Glavni elementi te teorije so:

- nove dinamične teorije trgovine med razvitimi in nerazvitimi državami v pogojih popolne konkurence;
- analiza vloge človeških virov;
- nova ekonomika okolja in sonaravnega razvoja (Rojec in Bučar, 2001).

Cilj nove teorije rasti je razložiti razlike v stopnjah rasti med državami. Od neoklasičnega pristopa se ta teorija močno razlikuje v odnosu do tehnologije. Ta sedaj postane ključnega pomena za gospodarski razvoj in postane središče razvojnega modela (ibid.).

Modeli nove teorije rasti tehnološke spremembe vidijo kot endogeni rezultat javnih in privatnih investicij v človeški kapital in raziskovanje. Te pa vodijo v pospeševanje gospodarskega razvoja (ibid.).

Kritiki tej teoriji očitajo predvsem vezanost na tradicionalne neoklasične predpostavke, ki pogosto niso primerne za manj razvite države. Za manj razvite države in problem neenakomerne distribucije dohodka je zanimivo predvsem spoznanje endogenih teorij o nehomogenosti proizvodnih faktorjev, torej tudi dela. Ker je prebivalstvo DVR pretežno slabo izobraženo, je posledično tudi nizko produktivno in torej slabo plačano. Posredno bi iz tega lahko zaključili, da je izobraževanje lahko pomemben element strategije reševanja neenakomerne delitve dohodka in revščine.

2.2.6 SPECIFIČNI POGLEDI NA DELITEV DOHODKA

Mnogi ekonomisti so pri proučevanju gospodarskega razvoja že ugotavljali njegovo povezavo s problemom distribucije dohodka. Tudi glede tega so bile izvedene mnoge študije in s tem povezane ugotovitve.

Kuznets (1955) je tako trdil, da začetna faza gospodarske rasti vodi v povečanje neenake delitve dohodka, pri srednje visokem nacionalnem dohodku neenakost doseže najvišjo stopnjo, z nadaljnjo rastjo pa se zmanjšuje (Kohli, 1984: 290). Do takih ugotovitev je prišel z raziskavo, s katero je meril indikatorje neenakosti v Angliji, Nemčiji in v Združenih državah Amerike (Ferreira, 1999). Vendar pa danes visoka stopnja neenakosti ostaja v mnogih državah z visokim dohodkom, v nekaterih se celo povečuje. Deininger in Squire (1998) sta v obsežni raziskavi, v katero sta vključila 108 držav, prišla do zanimivih ugotovitev. V 90 % raziskanih držav pridobljeni rezultati niso potrjevali Kuznetsovih trditev. Njuna raziskava je pokazala majhno povezanost rasti s spremembo v distribuciji dohodka v državah (Ferreira, 1999). Vzrokov za to je več. Na razdelitev sredstev preko socialnih politik vpliva distribucija bogastva. Bolj neenake družbe "proizvedejo" večje skupine ljudi, ki so izključene iz možnosti, ki jih uživajo drugi. Te možnosti so boljša izobrazba, dostop do posojil ali zavarovanja. Tako ti ljudje ne morejo popolnoma razviti svojih produktivnih potencialov. To pa slabo vpliva tudi na gospodarski položaj v državi (The World Bank Group, 1999).

V 90-ih letih se je ponovno uveljavil klasičen pogled na problem distribucije dohodka, ki trdi, da distribucija ni končni rezultat, pač pa igra osrednjo vlogo v določanju gospodarskih uspehov. Galor in Zeira (1993) sta v svojem delu "Income Distribution and Macroeconomics" trdila, da distribucija bogastva in dohodka kratkoročno in dolgoročno vpliva na output in na vlaganja in tudi na prilagoditev na zunanje šoke (World Bank Group, 1999). Velika večina kasnejših študij je prišla do enakih ugotovitev. Birdsall in Londono (1997) sta to ugotovila pri proučevanju človeškega kapitala. Dokazala sta, da neenakosti na področju distribucije zemlje in človeškega kapitala zelo negativno vplivajo na gospodarsko rast. Posledice pa so za revne dvakrat hujše kot za prebivalstvo v celoti (The World Bank Group, 1999).

Alesina in Perotti (1996) trdita, da neenakost vodi v manjšo politično stabilnost, kar povzroči zmanjšanje investicij. V raziskavi, ki je zajemala 71 držav, sta dokazala, da

dohodkovna neenakost, ki vodi v družbene konflikte, povzroča družbeno-politično nestabilnost. Posledica tega so manjša vlaganja in s tem tudi manjša rast (The World Bank Group, 1999). Rodrik (1997) meni, da so države z največjim padcem rasti po letu 1975 tudi države z največjo družbeno delitvijo in šibkimi institucijami. Fajnzylber (1998) zaznava tudi visoko povezanost dohodkovne neenakosti s stopnjo nasilja v družbi.

Razprave glede tega še zdaleč niso končane in soglasja o povezanosti distribucije dohodka z gospodarskim razvojem še ni. Država pa kljub temu v načrtovanje svoje gospodarske strategije lahko vključi aktivno politiko preprečevanja distribucijske neenakosti in revščine, saj izkušnje mnogih držav vendarle kažejo, da tega področja ne gre prepustiti naključju. Zato se bom v nadaljevanju posvetila ukrepom države za izboljšanje distribucijske politike in zmanjševanje revščine.

2.3 VLOGA DRŽAVE V BOJU PROTI REVŠČINI

Problem revščine, ki je najbolj razširjen v DVR, je mnogokrat vzrok dvomom glede učinkovitosti gospodarske rasti kot sredstva odpravljanja revščine. Vendar pa so številne raziskave pokazale, da je gospodarski razvoj tesno povezan z izboljšanjem položaja najrevnejših. Distribucija dohodka se spreminja relativno počasi. Statistični kazalci pa kažejo, da tudi v primerih, ko distribucija dohodka postaja bolj neenaka, dohodki revnih kljub vsemu naraščajo (Roemer in Gugerty, 1997). Vir navaja, da naj bi se rast per capita BDP ujemala z rastjo dohodka 40 % najrevnejših prebivalcev (razmerje 1:1). Rast BDP je lahko in pogosto tudi je močan dejavnik zmanjševanja revščine. Vendar pa imajo različno usmerjene politike različen vpliv na revščino. Odprto gospodarstvo zelo ugodno vpliva na dvigovanje dohodka revnih. Znano je tudi, da države z bolj enakomerno distribucijo dohodka dosežajo hitrejšo gospodarsko rast. Ugotovitve UNDP-ja (2000) kažejo, da sta gospodarska rast in stabilnost sicer pomembni za odpravo revščine, vendar pa ne tudi zadostni. Država mora zagotoviti, da koristi gospodarske rasti dosežejo vse skupine prebivalstva, ne le bogatih. Da se to doseže, je potrebno sprejeti in izvajati politike, ki bodo spodbujale materialno izboljšanje, zmanjšale nemoč in ranljivost revnih in spodbujale socialno enakost

prebivalstva:

- Ustvarjanje ekonomskih priložnosti za revne: to predvideva predvsem uveljavljanje in razvoj številnih dejavnosti (trgovina...) z izboljšanjem dostopa do geografsko nedostopnih področij, vlaganje v infrastrukturo, podporo trajnostnim ruralnim dejavnostim. Sem spada tudi povečanje dostopa do izobraževanja, trgovinskih mrež, internetnih tehnologij in telefonov, izboljšanje nastanitvenih možnosti...;
- Spodbujanje človeškega razvoja: ti programi naj bi zmanjševali razlike v zagotavljanju zdravstvenih storitev, zagotovili izobraževanje in usposabljanje najrevnejšim in izboljševali njihovo praktično znanje;
- Povečevanje socialne zaščite: najpogostejše politike na tem področju so posredovanja na delovnem trgu, zagotavljanje socialne varnosti in pokojnin. S tem želi država zmanjšati negativne vplive na dohodke prebivalstva. Sem so vključeni še ukrepi preprečevanja makroekonomskih kriz, preprečevanja naravnih nesreč, kampanje za izboljšanje zdravstvenega položaja prebivalstva, ki zmanjšujejo ranljivost prebivalstva. Programi socialne zaščite, kot so socialna pomoč, skladi in denarni transferi vsekakor pomagajo revnim pri soočanju s tveganji;
- Izboljšanje kvalitete življenja: cilj teh programov je razširiti dostop do elektrike, vode in sanitarij v marginalnih področjih ter dvigniti kvaliteto življenja in zaostriti boj proti kriminalu v revnih urbanih mestnih četrtih;
- Širjenje programov, ki pomagajo preprečevati otroško delo, nasilje v družinah, kriminalne aktivnosti, spopadajo pa se tudi z drogami in zlorabami;
- Izgradnja socialne vključenosti: revščina je rezultat socialne izključenosti revnih. Zato je treba v programe, ki so usmerjeni v zmanjšanje obsega revščine, aktivno vključiti revne in okrepiti njihove organizacijske zmogljivosti. Podpora projektom, ki pospešujejo priložnosti za socialno izključene skupine, je ključna;
- Večja pripravljenost državnih institucij in posluh za revne: ta cilj je ključnega pomena za uspešnost vsakega programa za zmanjšanje revščine. Pomembna je tudi okrepitev civilne družbe, spodbujanje zapostavljenih skupnosti, da aktivno sodelujejo v javnem dialogu glede politik, ki jih zadevajo. Državna

administracija mora biti bolje obveščena o potrebah revnih (The Inter American Development Bank, 2003; UNDP Poverty Report, 2000).

Obstajajo pa tudi faktorji, ki vplivajo na stopnjo rasti dohodka revnih ne glede na gospodarsko rast v državi.

Kot ugotavljata avtorja (Gallup in Radelet, 1998), dohodek revnih raste hitreje v državah, ki imajo nižjo raven dohodka pred začetkom rasti in v državah, kjer je zdravje prebivalstva na visoki ravni. S tem je povezana tudi opazno hitrejša rast v državah z zmernim podnebjem kot v državah s tropskim podnebjem. Negativni vpliv tropskega podnebja se kaže predvsem pri revnem prebivalstvu. To je v teh krajih veliko bolj izpostavljeno nevarnim boleznim, saj imajo slabšo prehrano, sanitarije, slabša bivališča pa tudi manjši dostop do medicinske oskrbe in čiste vode. Revno prebivalstvo, ki je zaposleno predvsem v kmetijstvu, se srečuje tudi s težavami v naravnem okolju za razliko od bogatih, ki so zaposleni v storitvah.

Dohodek revnega prebivalstva se hitreje dviguje v državah, v katerih je gospodarstvo usmerjeno navzven. Take države lažje uvozijo nove tehnologije in nove ideje iz tujine. Revni imajo večje koristi v odprtem gospodarstvu zaradi večjih zaposlitvenih možnosti za nižje izobraženo delovno silo. Odprta gospodarstva dosegajo hitrejšo rast, ta pa je dokaj enakomerno razdeljena med različnimi dohodkovnimi skupinami (Gallup in Radelet, 1998).

Večje vladno vlaganje v zdravje in izobraževanje se izraža v še večjem dvigu rasti dohodka revnega prebivalstva. Ta je večji kot dvig dohodka v celotnem prebivalstvu, kar ugodno vpliva na distribucijo dohodka (ibid.).

Politična nestabilnost najbolj negativno vpliva na dohodek revnih, saj ti težje zaščitijo svoje imetje in težje obdržijo zaposlitev v nestabilnem političnem okolju. To negativno vpliva na celotno gospodarstvo, še bolj pa na revne, kar povzroči poslabšanje distribucije dohodka znotraj države (ibid.).

Vsi ukrepi in dejavniki, ki so omenjeni v tem poglavju, imajo določen vpliv na distribucijo dohodka v državah. Vendar pa je od politike držav odvisno, ali bo tej problematiki posvetila svojo pozornost in ga vključila v prioritete svojega delovanja. V osrednjem delu diplomske naloge bom proučevala, kako sta na tem področju ukrepali Južna Koreja in Brazilija in kako sta bili pri tem uspešni.

3. REPUBLIKA KOREJA

Kot ena od štirih vzhodnoazijskih tigrov je Republika Koreja dosegla neverjetno rast svojega gospodarstva. Njene dosežke v drugi polovici 20. stoletja mnogi označujejo kot gospodarski čudež.

V začetku 60-ih let je ta država spadala med revne države v razvoju (DVR). Dvajset let kasneje je že dosegla izjemen gospodarski uspeh, čez naslednjih deset let pa je že trkala na vrata razvitih držav. Medtem ko je BDP per capita leta 1961 znašal 74 \$, se je do leta 1991 dvignil že na 6.790 \$. Za razvoj Južne Koreje je bila ključnega pomena politična volja vladajoče elite in velika vloga države pri gospodarskem razvoju. Prisoten je bil tudi močan kulturni faktor (vpliv konfucionizma, pomen izobraževanja, sposobnost prilagajanja, družinske vrednote). Hiter razmah korejskega gospodarstva je temeljil predvsem na strategiji uvozne substitucije in kasnejšem prehodu k izvozno usmerjeni industrializaciji. Za birokracijo v državi je bilo vedno značilno, da je bila izredno profesionalna, vedno je težila h kvalitativnim standardom in močno je verjela v uresničitev zastavljenih ciljev. Tudi stopnja korupcije v državi je bila vedno dokaj nizka.

V obdobju hitrega razvoja pa Južna Koreja ni pozabila tudi na revnejše sloje prebivalstva v državi. Že kmalu po drugi svetovni vojni je začela uvajati reforme, ki so močno pripomogle k izboljšanju njihovega življenjskega standarda.

3.1 GLAVNE ZNAČILNOSTI RAZVOJA V JUŽNI KOREJI

Za Južno Korejo je bilo v 2. polovici 20. stoletja značilno, da je ob hitri gospodarski rasti uspela doseči tudi relativno ugodno distribucijo dohodka, kar za veliko večino držav v razvoju ni bilo značilno.

Tabela št. 3.1: Realna rast BDP v Južni Koreji v posameznih obdobjih 1954-1992, v %

LETO	REALNA RAST BDP (%) V POSAMEZNEM OBDOBJU
1954-61	4,1
1962-73	8,7
1974-82	7,1
1983-92	9,1

Vir: Lee, 1997.

Razlike v dohodkih med najrevnejšimi in najbogatejšimi se v tem obdobju niso povečevale, temveč so se celo nekoliko zmanjšale. Za to je poskrbela predvsem korejska vlada, ki je skozi celotno obdobje vodila in nadzirala gospodarski in družbeni razvoj v državi.

Tabela št. 3.2: Distribucija dohodka v Republiki Koreji v letih 1965, 1970, 1976, 1982, 1988 in 1990

Delež (%) dohodka po desetinah preb.	1 revni	2	3	4	5	6	7	8	9	10 bogati
1965	1,32	4,34	6,47	7,12	7,21	8,32	11,32	12,00	16,03	25,78
1970	2,78	4,56	5,81	6,48	7,63	8,71	10,24	12,17	16,21	25,41
1976	1,84	3,86	4,93	6,22	7,07	8,34	9,91	12,49	17,84	27,50
1982	2,56	4,30	5,46	6,48	7,51	8,73	10,03	11,94	14,94	28,05
1988	2,81	4,58	5,65	6,64	7,60	8,68	10,01	11,80	14,62	27,62
1990	2,99	4,82	5,83	6,82	7,83	8,98	10,30	12,03	15,00	15,39

Vir: <http://are.berkeley.edu/~adelman/KOREA.html>

Distribucija dohodka se večinoma ni slabšala, v določenih obdobjih se je celo izboljšala. Ginijev količnik se je od leta 1965, ko je znašal 0.344, do leta 1990 zmanjšal na 0.323. Vlada je z velikim vlaganjem v izobraževanje postavila temelj napredka. Z reformami je vzpodbudila zaposlovanje vedno bolj izobraženega prebivalstva na podeželju, kjer se je hitro začela razvijati tudi industrija. Kmetijske reforme so s prerazporeditvijo zemlje in odpravo najemniškega sistema pomagale najrevnejšim kmetom, da so si izboljšali položaj. Vedno večji delež dobro izobraženega prebivalstva je zagotavljal, da je bilo delovne sile dovolj in da ni bila predraga. Država je vsekakor želela zagotoviti večjo socialno varnost in čim bolj izkoreniniti revščino, ki je vladala po koncu 2. svetovne vojne.

V nadaljevanju bom najprej analizirala gospodarsko politiko v Južni Koreji po 2. svetovni vojni in ostale ekonomske kazalce.

3.1.1 OBDOBJE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Po koncu druge svetovne vojne so oblast v Južni Koreji prevzele ameriške vojaške sile, ki so korejskemu gospodarstvu postavile temelje in mu pomagale še dolgo po tem, ko je Južna Koreja postala neodvisna država (leta 1948). V tem obdobju je bila država pretežno kmetijsko usmerjena. Pismenega prebivalstva je bilo leta 1953 le 30 % (Adelman in Robinson, 1978). Predsednik Syngman Rhee je že začel s prvimi reformami, ki so bile usmerjene predvsem v širjenje izobraževanja tako v mestih kot na podeželju, v razvoj infrastrukture in v zemljiške reforme. Z zemljiškimi reformami so pridobili najrevnejši na podeželju, bogatim pa se je zgodilo ravno obratno. Z izgubo zemlje so izgubili precej svojega bogastva. Tako je bil v obdobju, ko so bili postavljeni temelji za začetek gospodarskega razvoja, dohodek med korejskim prebivalstvom izredno enakomerno porazdeljen (Kim in Kang, 1978).

Od leta 1950 do leta 1953 je bila država v vojni s severno sosedo. To je povzročilo novo uničenje države, ki si je le počasi gospodarsko opomogla. Največ zaslug za to pa so imele Združene države Amerike, ki so Koreji zagotavljale potrebne količine finančnih sredstev. Najprej je bilo treba zagotoviti preživetje ljudi, ponovno začeti vlagati v gospodarsko in družbeno infrastrukturo ter zgraditi industrijske zmogljivosti. Že takrat je vlada skoraj 9 % svojih izdatkov namenila za izobraževanje in razvoj. Do leta 1960 se je stopnja pismenosti v državi dvignila na 80 % prebivalstva (Adelman in Robinson, 1978).

3.1.2 OBDOBJE OD LETA 1961 DO LETA 1970

S prihodom Park Chung Heeja na oblast je Južna Koreja začela povsem novo obdobje. Park je želel ustvariti moderno industrijsko državo, ki bi svojim državljanom zagotavljala dostojno življenje. Prepričan je bil, da mora vlada igrati vodilno vlogo v gospodarskem razvoju države. Leta 1961 je bil ustanovljen Svet za gospodarsko načrtovanje. Ta je zasnoval razvoj gospodarstva, ki je temeljil na petletnih načrtih (Country-Study & Guide, 1990).

PRVI PETLETNI RAZVOJNI GOSPODARSKI NAČRT (1962-1966)

V tem načrtu je bil prvi cilj povečati zaposlovanje in zmanjšati velik plačilnobilančni primanjkljaj. Zaposlovanje v delovno intenzivnih panogah je zajemalo predvsem gradnjo infrastrukture. Država je v tem obdobju že začela razvijati lahko industrijo (tekstil).

Pozitivni rezultati so bili že vidni tako na gospodarskem kot družbenem področju. Rast BDP per capita se je dvignila za skoraj 7 % letno, v celotnem obdobju kar za 40 %. Delež zaposlenih se je dvignil za 10 %, brezposelnost je močno padla (za 14 %). Zdravstveno stanje prebivalstva se je izboljšalo, vlaganje v izobraževanje se je nadaljevalo. Osnovne in srednje šole je obiskovalo za tretjino več ljudi, medtem ko se je vpis na univerze podvojil.^{internet2}

V tem obdobju je bil dohodek Južne Koreje eden najbolj enakomerno porazdeljenih na svetu. Vzrokov za to je bilo več: razdelitev bogastva pred začetkom gospodarske rasti je že bila izredno enakomerna. Rast je bila predvsem delovno intenzivna. Kmetijski dohodki niso zaostajali glede na urbane dohodke, pogoji menjave v kmetijstvu so se izboljšali. Delovna sila je prehajala iz nizko produktivnega sektorja (kmetijstvo) v visoko produktivni sektor (industrija).

DRUGI PETLETNI RAZVOJNI GOSPODARSKI NAČRT (1967-1971)

Kot je navedeno v viru,^{internet2} je to obdobje zaznamovala modernizacija industrije, hitro rastoča uvozna substitucija v določenih panogah (jeklo, kemična industrija) in tudi že povečan izvoz. Gospodarstvo je postalo bolj odprto, struktura zaposlovanja se je hitro spreminjala. Delež industrije v BDP-ju se je v tem obdobju dvignil za 50 %, kmetijski delež pa je padel za tretjino. Letna rast izvoza je znašala 38 %, delež industrijskega izvoza v celotnem izvozu je predstavljal blizu 70 %. Kljub temu je bila trgovinska bilanca še vedno negativna. Gospodarska rast se je še naprej povečevala, prav tako zaposlovanje - delež zaposlenih je narasel za 25 %. Stopnja brezposelnosti se je zmanjšala za 45 %. Ponudba izobražene delovne sile je bila vedno večja. Povprečni dohodek neizobraženih delavcev se je potrojil. Še bolj pa se je izboljšala distribucija dohodka, saj se je dohodek najrevnejših podvojil. Delež dohodka v kmetijstvu glede na dohodek v ostalih dejavnostih se je izboljšal predvsem zaradi povečanega povpraševanja po hrani vedno številčnejšega mestnega prebivalstva. To je izboljšalo pogoje menjave v kmetijstvu.

Delež študentov se je povečal za 28 %. Prav tako vpis v srednje šole, ki je že znašal 50 %. Razvoj izobraževanja v Južni Koreji je določal najprej razširitev osnovnega šolstva, nato uveljavljanje srednjega šolstva in šele na koncu višjega in visokega izobraževanja. To je močno prispevalo k izenačevanju v korejski družbi.

3.1.3 GOSPODARSTVO JUŽNE KOREJE V 70-ih LETIH

TRETJI PETLETNI RAZVOJNI GOSPODARSKI NAČRT (1972-1976) IN ČETRTI PETLETNI RAZVOJNI GOSPODARSKI NAČRT (1977-1981)

Tretji načrt je bil usmerjen v hiter prehod k težkim in kemičnim industrijam. Država je želela zagotoviti dovolj surovin za novo nastale industrije in omejiti odvisnost od tujega kapitala. Nove industrije so gradili izven glavnih centrov države, da bi tako pospešili gospodarski razvoj in pospešili zaposlovanje ljudi, ki živijo na teh območjih. Izvrševanje načrta je vključevalo tudi zagotavljanje boljših delovnih pogojev zaposlenim.

Najbolj obsežen razvojni program v tem obdobju je bil prav gotovo Saemaul undong oziroma gibanje za izboljšanje kvalitete življenja na podeželju. Razširil je trgovinsko proizvodnjo kmetijstva, kar je državi omogočilo, da je leta 1975 proizvedla dovolj hrane za svoje potrebe. Vlada je v ta program med leti 1973-1978 vložila polovico vseh svojih investicij. Pomemben rezultat je bilo zmanjšanje razlik v družbenem razvoju v mestih in na podeželju. Leta 1981 so bili dohodki v kmetijstvu povprečno le 8 % nižji od dohodkov zaposlenih v mestih. Izboljšal se je tudi dohodek ljudi na podeželju, ki niso bili zaposleni v kmetijstvu.

Četrti gospodarski razvojni plan je želel poleg uspešne razširitve tehnološko in kapitalno intenzivne industrije na tuje trge zagotoviti tudi družbeni razvoj, ki bi temeljil na rasti, učinkovitosti in pravičnosti. To mu je tudi uspelo. BDP per capita se je v 70-ih letih povečal kar za šestkrat. Potem ko je leta 1966 znašal 125 \$ in leta 1972 že 306 \$, se je do leta 1981 dvignil že na 306 \$. Vlada je za izboljšanje socialne blaginje leta 1980 namenila že 7 % BDP-ja.^{internet2}

Pozna sedemdeseta leta je zaznamovala svetovna recesija, ki je prizadela tudi Južno Korejo. Država se je srečevala z veliko inflacijo zaradi prevelikega vlaganja v težko

industrijo v času, ko je bilo zaradi krize te izdelke težko prodati. Država se je soočala z visokim plačilnobilančnim primanjkljajem in veliko zadolženostjo v tujini (Country-Study & Guide, 1990).

3.1.4 OBDOBJE OD LETA 1980 NAPREJ

PETI PETLETNI RAZVOJNI GOSPODARSKI NAČRT (1982-1986)

Država je v tem času usmerila svoje cilje k stabilizaciji gospodarskega položaja. Prizadevala si je omejiti inflacijo. Od težkih in kemičnih industrij se je usmerila v tehnološko intenzivne industrije (elektronika). Hitro se je prilagodila svetovnemu trgu, kjer je vladalo vedno večje povpraševanje po teh proizvodih. Še več je začela vlagati v znanost in tehnologijo. Tudi v tem obdobju je bila država osredotočena na izboljšanje družbenega položaja ljudi. Per capita dohodek je leta 1987 znašal 3.218 \$, do leta 1993 pa se je več kot podvojil (7.466 \$). Vlaganje v infrastrukturo, predvsem na podeželju, se je nadaljevalo.^{internet2}

Distribucija dohodka v tem obdobju se ni veliko spremenila. Medtem ko se je v času gospodarske krize dohodek bolj neenakomerno porazdelil, pa v času okrevanja tega ni bilo več opaziti, čeprav se podatki o tem precej razlikujejo. Dejstvo je, da v tem času ni prišlo do pomembnejšega povečanja razlik med bogatimi in revnimi. Država se je hitro odzvala na spremenjene razmere v svetu in se jim prilagodila.

ŠESTI PETLETNI RAZVOJNI GOSPODARSKI NAČRT (1987-1991) IN SEDMI RAZVOJNI GOSPODARSKI NAČRT (1992-1996)

Načrt je vseboval predvsem nadaljevanje politike iz prejšnjega obdobja. Južna Koreja je začela izvajati politiko liberalizacije uvoza. Postopoma so začeli ukinjati različne oblike omejitev in necarinskih ovir na uvoz. To je prizadelo predvsem kmete, ki so bili do takrat dobro zaščiteni. Povečala so se tudi vlaganja v manjša in srednje velika podjetja.

V sedmem razvojnem načrtu je bil predviden razvoj visokotehnoloških področij (mikroelektronika, novi materiali, bioinženiring, optika). Vlada in industrija sta tesno sodelovali pri vzpostavljanju tehnoloških centrov v različnih delih države, s čimer je bila zagotovljena tudi boljša geografska razporeditev industrije v Južni Koreji (Country-Study & Guide, 1990).

3.1.5 SKLEP

Republika Koreja je v svoje razvojne programe vseskozi vključevala tudi problem distribucije dohodka. Že pred začetkom gospodarskih reform v 50-ih in 60-ih letih je bil dohodek razdeljen zelo enakomerno med vse sloje prebivalstva. Kasneje v času gospodarskega razcveta se je stanje na tem področju še izboljševalo.

Distribucija dohodka je močno povezana z drugimi socialnimi indikatorji. Odpravljanje revščine je odvisno predvsem od tega, kakšne možnosti zagotavlja država najrevnejšim. Koreji je to zelo dobro uspelo z obsežno agrarno reformo, s katero je pred revščino rešila več milijonov ljudi na podeželju. V nadaljevanju bom analizirala izvedbo in potek teh reform ter njihov vpliv na distribucijo dohodka v državi.

3.2 REFORME V KMETIJSTVU

Republika Koreja je v zgodovini veljala za kmečko družbo, v kateri so vladajoči razredi izkoriščali najrevnejše prebivalstvo, to pa so bili kmetje. Japonska kolonialna oblast je ustanovila posebno gibanje za preporod kmetijstva v državi, a to predvsem zaradi svojega interesa.

Po koncu druge svetovne vojne je obstajala želja reformirati korejsko kmetijstvo, vendar pa sta vojna (1950-1953) in okrevanje po koncu le-te pustila celotni ruralni sektor v ozadju razvoja. Kmetje so bili nezaupljivi do politike, upirali so se spremembam. Konfucionizem je močno vplival na družbeno strukturo in naravo človeških odnosov. Za Južno Korejo so značilnosti, kot so hierarhičnost družbenih odnosov, elitizem, močne sorodstvene vezi in kolektivnost, izjemno pomembne. Kultura je tako favorizirala močno vodstvo. Čeprav se je spodbujalo in tudi izvajalo širše sodelovanje v odločanju, je bila končna avtoriteta elite le redko vprašljiva. Predvsem na podeželju je vladalo splošno pomanjkanje zanimanja za politiko in sprejemanje političnih odločitev. To se je spremenilo šele v zadnjih desetletjih, predvsem zaradi močnih vplivov Zahoda. Mestno prebivalstvo, predvsem mlado in bolj izobraženo, je veliko hitreje sprejemalo spremembe. Na drugi strani je bilo predvsem starejše in manj izobraženo prebivalstvo na podeželju manj naklonjeno spremembam, mnogokrat so ti ljudje izražali tudi nezadovoljstvo (Kim in Kang, 1978).

V petdesetih letih je vlada izvedla zemljiško reformo, v sodelovanju z vlado Združenih

držav Amerike pa je začela izvajati še nekatere druge programe, ki pa so ostali v ozadju hitre industrializacije in gospodarskega razvoja. Šele ko je ta dosegel željeno raven, se je vlada zares posvetila razvoju kmetijstva.

3.2.1 ZEMLJIŠKA REFORMA

Koreja je leta 1910 padla pod japonsko kolonialno oblast, ki je trajala do leta 1945. V tem obdobju se je kmetijska proizvodnja povečala za 74 %. Japonska oblast si je prilastila več kot 50 % zemlje, korejski kmetje pa so zemljo dobili v najem. Najemnine so znašale med 50 in 90 % pridelka kmetov, kar pomeni, da je večina Korejcev živela v hudi revščini.

Reforma kmetijstva v Koreji se je začela že leta 1947 pod ameriškim pokroviteljstvom. Zemljišča, ki so jih zasegli Japoncem, so prodali 700 tisočim kmetom, s tem pa se je delež zemljišč v najemu zmanjšal na 33 %.¹ Zakonsko je bila določena tudi zgornja meja najemnine, ki je močno pripomogla k izboljšanju življenja kmetov (Adelman in Robinson, 1978: 38).

Druga pomembna reforma kmetijstva pa je vključevala prerazporeditev zemljišč, ki so bila v lasti korejskih veleposestnikov.² Vlada je približno 50 % zemlje, ki je pripadala največjim posestvom, razdelila med približno 900.000 malih kmetov, najemniški sistem pa je s tem dejansko izginil. Določena je bila meja treh hektarjev (ha) zemlje, manj kot en odstotek kmetij pa je to mejo tudi doseglo. Leta 1956 je imelo 72 % kmetij v lasti manj kot en ha zemlje, leta 1970 je bilo takih kmetij kar 79 % (Adelman in Robinson, 1978: 38-39).

¹ Prej je ta delež znašal 70 % .

² Reforma je bila sprejeta po velikih prerekanjih v skupščini.

Tabela št. 3.3: Razdelitev obdelovalne zemlje po velikosti v hektarjih (ha)

1 9 5 6				1 9 7 0		
Velikost	Odstotek kmetij	Odstotek zemljišč	Povprečna velikost kmetije(ha)	Odstotek kmetij	Odstotek zemljišč	Povprečna velikost kmetije(ha)
Manj kot 0.3	19,0 %	5,1 %	0.27	19,4%	3,4 %	0.19
0.3-0.49	20,9	10,0	0.44	21,4	8,0	0.41
0.5-0.99	31,9	28,3	0.83	39,2	26,7	0.75
1.0-1.99	21,5	36,8	1.59	32,4	40,8	1.37
2.0-2.99	6,1	17,0	2.50	6,4	13,9	2.41
3.0 ali več	0,6	2,8	3.71	0,2	7,1	4.10

Vir: Adelman in Robinson, (1978): 40.

Zemljiška reforma v Južni Koreji je prinesla pozitivne rezultate na področju distribucije dohodka, ki so se kazali tudi dolgoročno. Povečala je velikost majhnih kmetijskih posestev za eno tretjino, njihova produktivnost se je dvignila za 15 %, delež zaposlenih se je zmanjšal za približno 20 %. Output manjših kmetijskih posestev se je dvignil za 13 %.

Pri velikih posestvih se je zgodilo ravno obratno. Zaposlenost na teh posestvih se je močno dvignila, njihova produktivnost in proizvodnja pa sta padli za 30 % .

Povprečni dohodek majhnih kmetov se je povečal za 21 %. Končni učinek reforme se dobro izraža v stopnji revščine v državi, ki je strmo upadla. Delež gospodinjstev z manj kot 120.000 voni na leto se je znižal iz 14,5 % na 9,9 % (Adelman in Robinson, 1978: 130-131).

Poleg zemljiške reforme, ki je bila najučinkovitejša pri zmanjševanju revščine na podeželju, je Republika Koreja sprejela še mnogo drugih ukrepov za izboljšanje položaja najrevnejših.

- USTANAVLJANJE ZADRUG

Zadruge so imele predvsem nalogo zagotavljati ugodne kredite kmetom, subvencionirati vlaganja v kmetijstvu in promovirati kmetijske proizvode. Te ukrepe so financirali predvsem s strožjim obdavčenjem veleposestev. Ti davki so se dvignili na 5 %, medtem ko so prej znašali le 0,5 %. Ta način financiranja ukrepov je izboljšal predvsem distribucijo dohodka znotraj kmečkega razreda samega. Znižanje obrestnih mer kmetom je povzročilo tudi neposredni prenos sredstev le-tem, saj so ta sredstva prej znašala kar 8,5 % dohodka kapitalistov, ki so obresti prejeli (Adelman in Robinson, 1978: 132-133).

- JAVNA DELA IN RAZVOJ INDUSTRIJE NA PODEŽELJU

Južna Koreja je uvedla tudi program javnih del na podeželju in spodbujala razširitev industrije³ in trgovine, kar naj bi zagotovilo večjo zaposlenost na podeželju. Vlada je za 30 % povečala sredstva za strukturna vlaganja, dvignila pa je tudi davke, s katerimi je financirala izvrševanje načrtov. S temi ukrepi so največ pridobili zaposleni v kmetijstvu in predvsem mali kmetje, ki se jim je dohodek precej zvišal. Stopnja revščine se je pomembno zmanjšala, saj se je delež gospodinjstev, ki so živela pod mejo revščine, znižal kar za tretjino. Kljub temu pa se preseljevanje ljudi iz podeželja v mesta ni vidno zmanjšalo, saj so dohodki v mestih še vedno presegali tiste na podeželju (Adelman in Robinson, 1978: 136-138).

- IZOBRAŽEVANJE IN DEMOGRAFSKE SPREMEMBE

Južna Koreja je že zelo zgodaj dobro zasnovala družinsko politiko. Vendar pa rezultati niso bili vidni takoj, ampak dolgoročno. Uspešno uveljavljanje programov načrtovanja družine v državi je zmanjšalo rast prebivalstva, kar je vplivalo na počasnejšo rast delovne sile v kmetijstvu. Kmetijska produkcija se je tako zmanjšala, zaradi večjega

³Tj.: ribolov, lesna industrija, rudarstvo, tekstilni in kemični izdelki, premogovništvo, kovinarstvo, transportna oprema, električni stroj, oskrba z vodo, ostalo potrošno blago.

povpraševanja po kmetijskih proizvodih so se pogoji menjave v kmetijstvu izboljšali. To pa ni veljalo za življenje v mestih, saj je močno priseljevanje ljudi (približno 86.000 na leto) zniževalo dohodke nizko izobraženih v urbanih naseljih zaradi povečanja delovne sile. Medtem ko so se dohodki kmetom in vsem zaposlenim v kmetijstvu dvignili povprečno za tretjino, pa so zaposlenim v mestih zaradi že omenjene migracije padli za 20 %. Povečale pa so se tudi razlike znotraj kmetijskih in urbanih sektorjev.

Večje možnosti izobraževanja in demografske spremembe so vplivale na strukturo zaposlenih v državi. Sestava delovne sile se je začela močno spreminjati. Delež zaposlenih v kmetijstvu se je začel zmanjševati, zato pa je naraščal delež zaposlenih v storitvenih dejavnostih (zdravstvo in izobraževanje), prevozništvu in prometu. Izobrazbena struktura prebivalstva je doživela precejšnje spremembe. Delež študentov je strmo naraščal, zasebna vlaganja v izobraževanje ravno tako, precej počasneje pa je potekalo zaposlovanje v šolstvu (Adelman in Robinson, 1978: 139-141; Kim in Kang, 1978).

Tabela št. 3.4: Učinkovitost agrarnih reform v Republiki Koreji

Reforme	Dohodek najrevnejših (10 %) preb.	Odstotek revnih gospodinjstev	Ginijev količnik
zemljiška reforma	+28,7 %	-4,6 %	-0.024
zadruga	+5,7	-2,1	-0.021
javna dela in industrija	+30,4	-4,7	-0.009
izobražev. in demograf. spremembe	+7,9	-1,1	-0.019

Vir: Adelman in Robinson, (1978): 196.

Omenjene reforme so pomembno vplivale na zmanjšanje razlik med bogatejšim in revnejšim delom prebivalstva.

Država je uvedla še nekatere druge spremembe na podeželju, tj. povečanje kmetijske produktivnosti, nižje cene kmetijskih izdelkov in zdravstvenih uslug za zaposlene v kmetijstvu in za majhne kmete. Ti so sicer izboljšali dohodke najrevnejših, vendar pa niso prispevali k zmanjševanju dohodkovnih razlik med najbogatejšim in najrevnejšim slojem prebivalstva.

Za hitro pospeševanje razvoja na podeželju pa je bilo potrebno uvesti še mnoge druge spremembe. Država je morala zagotoviti sodelovanje lokalnega prebivalstva, s pomočjo katerega je bil proces modernizacije mnogo hitrejši. Tako je leta 1970 uvedla gibanje Saemaul undong, katerega uspeh je bil odvisen ravno od uspešnosti vključevanja ljudi v projekte.

3.2.2 SAEMAUL UNDONG

Saemaul undong (New Community Movement) je bil dobro načrtovan program vlade Južne Koreje, ki naj bi prinesel spremembe na družbenem, gospodarskem, kulturnem in političnem področju korejske družbe. Gibanje je bilo uvedeno 22. aprila 1970. Usmerjeno je bilo v izboljšanje kvalitete življenja ljudi na podeželju in njihovega okolja z utrjevanjem vrednot medsebojne pomoči in prostovoljnega sodelovanja ljudi v skupnosti. Kot tako je bilo vsestransko družbeno gibanje, sestavni del modernizacije države za doseg stabilnega in uravnoveženega razvoja (Kim in Kang, 1978: 25).

Vlada je določila glavne cilje, ki naj bi jih Saemaul undong dosegel:

- Utrditev medsebojne pomoči, sodelovanja in samozaupanja prebivalstva ter učvrstitev nacionalne identitete;
- Gospodarski razvoj (modernizacija kmetijstva in industrializacija) je vključeval dvig dohodka, prenovitev kmetijske tehnike in mehanizacijo proizvodnje, povečanje produktivnosti ter obdelavo kmetijskih proizvodov;
- Zagotovitev preskrbe z elektriko, večjih komunikacijskih zmogljivostih, tlakovanje cest in razširitev socialne varnosti in blaginje (Kim in Kang, 1978: 26).

Najpomembneje pri celotnem programu je bilo uspeti mobilizirati vaščane, da so se vključili v programe, ki so nastali prav zaradi njih. Sprva je bil poudarek na izboljšanju življenjskih pogojev ljudi. Kasneje so se dejavnosti razširile na vas kot celoto, ko je bila v ospredju gradnja cest, mostov in namakalnih sistemov, počasi so se vključili tudi ekonomski načrti, kot so skupno kmetovanje, živinoreja, gozdarstvo, trgovanje in celo skupne tovarne. Izboljšati pa so želeli tudi zdravstveno in sanitarno oskrbo prebivalcev ter skrb za okolje. Vlada je zagotovila material za delo in del denarja, prebivalci pa delovno silo (Country-Study & Guide, 1990).

Oktobra leta 1970 je vlada začela izvajati poskusni projekt, ki je trajal do junija leta 1971. Vasem je razdelila material in od njih zahtevala, da ga uporabijo za gradnjo cest, mostov, bregov rek...V projekt je bilo vključenih približno 32.000 vasi. Cena materiala je znašala 11 milijonov \$. Rezultati so bili navdušujoči, saj je vrednost opravljenih del dosegla 3-kratno vrednost začetnih investicij, in sicer je bila ocenjena na skoraj 33 milijonov \$. Vendar pa uspeh ni bil povsod enak. Nanj je močno vplivala učinkovitost vodstva v posameznih vaseh. Ta projekt je postavil temelje za začetek izvajanja zadane politike razvoja podeželja.

Načrtovalci programa Saemaul undong so natančno proučili značilnosti vasi, ki so bile vključene v program. Ocenili so razvitost vsake izmed njih in njihovo zmožnost doseganja zastavljenih ciljev. Glede na te kriterije so ločili tri tipe vasi:

1. najmanj razvita (nerazvita) naselja, za katere je bilo značilno, da niso imela svojega vodstva, organizacije in potrebnih finančnih virov. Potrebovala so predvsem razvoj izobraževanja in finančno pomoč od vlade, s katero so želeli zgraditi nujno infrastrukturo;
2. naselja v razvoju so se usmerila predvsem v širjenje infrastrukture in dvig dohodka prebivalcev. Sicer so imela vodstvo in organizacijske sposobnosti za izvajanje načrtov, vendar pa so potrebovala finančno pomoč, da bi jih lahko realizirala;
3. samozadostna (razvita) naselja so želela predvsem dvigniti višino dohodka in izboljšati blaginjo prebivalstva. Njihova naloga je bila predvsem doseči čim višjo gospodarsko rast in finančno sposobnost, ki jim bo omogočila nadaljnje razvojne projekte.

Vsaka vas je bila zadolžena za izbor in izvedbo določenih nalog. Izbor projekta je bil vedno povezan s skupnimi potrebami prebivalcev. Država je želela doseči večjo enotnost prebivalstva in demokratično odločanje. Sodelovanja ni bilo težko zagotoviti, saj so bile vrednote družine in sorodstvene povezanosti v Južni Koreji še vedno zelo močne. V državi so v preteklosti obstajala posebna združenja, ki so se ukvarjala z zadevami skupnosti in reševala težave. Vaški rituali in obredne slovesnosti so služile predvsem integrativnim funkcijam. Dotlej v zgodovini nobena oblast tega ni upoštevala, načrtovalci Saemaul undonga pa so to tradicijo želeli s pridom izkoristiti. Tako so vodstvo projekta v posameznih vaseh izbrali vaščani sami in ne vlada, s čimer so želeli še okrepiti demokratično organizacijo skupnosti. Da bi zagotovili uspeh, so se morali izbrani vodje posebej izobraževati. Tako je bil januarja leta 1972 ustanovljen posebni center, imenovan Saemaul Leaders Training Institute.

Tabela št. 3.5: Dosežki programa Saemaul Undong v obdobju od leta 1971 do leta 1974

Dosežki	Enota	1971	1972	1973	1974
Sodelujoče vasi	število	33.267	22.708	34.665	34.665
Posamezniki	1.000	7.220	32.000	62.280	106.852
Programi	1.000	385	320	1.093	1.099
Vladna podpora(A)	milijon USD	8,2	7,2	34,2	61,6
Končni rezultat(B)	milijon USD	24,4	63,2	192,2	265,6
Razmerje(B/A)	krat	3,0	8,8	5,6	4,3

Vir: Kim in Kang, (1978): 37.

Sprva je prihajalo tudi do težav. Nekateri projekti niso vplivali tako pozitivno na zvišanje dohodka na podeželju, kot so pričakovali. Drugih niso uresničili do konca zaradi pomanjkanja sredstev. Marsikje pa sodelovanje prebivalcev ni bilo zadostno ali

pa je prišlo do nesoglasij med vodstvom in vaščani. Vendar pa že sami podatki kažejo, da to ni vplivalo na končni uspeh.

V štirih letih se je v projekt vključilo skupno več kot 200 milijonov ljudi, njihovo število pa je iz leta v leto strmo naraščalo. Vlaganje vlade se je povečevalo, prav tako se je skoraj vsako leto podvojila vrednost opravljenih del. Celoten output je v povprečju dosegal 5-kratno vrednost državnih investicij.

Tabela št. 3.6: Število (in odstotki) vasi glede na razvoj in prehajanje v obdobju 1973-1975

Stopnja razvoja	1973	1974	1975
Nerazvita vas	18.415 (53,1 %)	10.656 (30,8 %)	6.165 (17,8 %)
Vas v razvoju	13.943 (40,2 %)	19.763 (57,0 %)	21.500 (62,0 %)
Razvita vas (samozadostna)	2.307 (6,7 %)	4.246 (12,2 %)	7.000 (20,2 %)
Skupaj	34.665	34.665	34.665

Vir: Kim in Kang, (1978): 38.

Napredek je bil očiten. Delež najbolj razvitih vasi se je v času izvajanja programa vsako leto skoraj podvojil. Ravno nasprotno se je zgodilo z najmanj razvitimi, saj je bilo teh zaradi velikih izboljšav vedno manj.

Tabela št. 3.7: Primerjava povprečnega letnega dohodka gospodinjestv zaposlenih v kmetijstvu in ribištvu ter zaposlenih v urbanem okolju (\$ na gospodinjstvo)

Oblika gospodinjstva	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973
Kmetijstvo in ribištvo(A)	542	637	715	811	952	1072	1242
Urbani delavci(B)	905	1018	1095	1202	1206	1292	1375
Razmerje (A/B) %	59.9	62.6	65.3	67.5	78.9	83.0	90.3

Vir: Kim in Kang, (1978): 38.

Čeprav so se dohodki v kmetijstvu izboljševali že prej, je bilo to najbolj opazno v sedemdesetih letih, k temu pa je močno pripomogel Saemaul undong. Medtem ko je dohodek kmečke družine leta 1967 znašal povprečno 60 % dohodka urbane družine, se je razlika v naslednjih letih hitro zmanjševala, saj je leta 1973 dosegel že več kot 90 %. To je seveda najbolj pripomoglo k temu, da je bil velik delež vaščanov, ki so sodelovali v programu, zadovoljen z njegovim potekom in rezultati.⁴

3.2.2.1 VLOGA VLADE V PROJEKTU SAEMAUL UNDONG

Vloga vlade v Saemaul undongu je bila izrednega pomena, saj vlada ni bila le pobudnik v tem gibanju, ampak tudi pomemben partner. Predsednik Park je nadzoroval delitev

⁴Ko so udeleženci ocenjevali neposredne koristi sodelovanja, jih je več kot dve tretjini ocenilo prisotnost le-teh, predvsem večji kmetje. Med delavci na manjših kmetijah je bilo navdušenje nekoliko manjše. Približno ena tretjina jih je čutila hitro izboljšanje položaja.

virov in organizacijo delovanja. Vlada se je pod njegovim vodstvom najprej lotila poskusnega projekta in na osnovi rezultatov napravila načrt za nacionalno gibanje, ki je zajemalo prenovo podeželja v celotni državi. Zagotovila je tudi potrebne investicije za programe, tehnično usposabljanje in pomoč ter moralno vzpodbudo. Ni pa mogla izvršiti projektov in določati njihove organizacije, ki je bila ključnega pomena za uspeh. Več kot dve tretjini prispevkov so zbrale vasi same, celo nekatere organizacije in podjetja so prispevala v sklad za Saemaul undong. Vlada je računala na pripravljenost svojih državljanov in na njihovo prostovoljno sodelovanje. Ko so vasi dosegle določeno stopnjo razvoja, je bilo predvideno zmanjševanje vloge vlade v nadaljnjem delovanju. Na pozive predsednika Parka se je gibanje razširilo tudi na urbana področja, v tovarne, šole, bolnišnice in celo v vojaške strukture. Tu so bile dejavnosti usmerjene predvsem v ekonomsko izboljšanje položaja ljudi. Pomemben cilj vlade je bil tudi okrepiti gospodarske vezi med urbanimi in ruralnimi sektorji.

S programom Saemaul undong je vlada dosegla velike uspehe, ki pa so se končali v osemdesetih letih, ko je oblast v državi prevzel predsednik Chun. Ta je nadzor nad gibanjem prepustil svojemu mlajšemu bratu Chon Kyong-hvanu, pod njegovim vodstvom pa v ospredju ni bila več dobrobit državljanov, ampak njegovi interesi. Kasneje je bil tudi obtožen številnih goljufij in nepravilnosti, ki so se dogajale v času njegovega vodenja gibanja v obdobju 1981-1987.

3.2.3 RAZVOJ KMETIJSTVA V ZADNJIH DESETLETJIH

Južna Koreja je vedno dobro ščitila svoje kmetijstvo. Zagotavljala je visoke cene domačih proizvodov (v veliki meri riža),⁵ hkrati je preprečila neomejen uvoz riža in govedine in strogo omejila uvoz ostalih kmetijskih izdelkov. S tem je svojim kmetom omogočala lažje preživetje. Njeni glavni zunanji trgovinski partnerji, predvsem Združene države Amerike, so hoteli, da Južna Koreja odpre svoj trg, vendar pa je popuščala zelo počasi, saj se je zavedala, da bo to močno prizadelo njene kmete.⁶

⁵Riž je kmetijam predstavljal približno 40 % dohodka. Njegov uvoz je bil odvisen od domače letine.

⁶Leta 1989 je vlada objavila seznam 243-ih kmetijskih proizvodov, za katere je bila predvidena sprostitev uvoza do leta 1991, na seznamu pa še vedno ni bilo govedine.

Ti so močno nasprotovali kakršnimkoli spremembam, saj so mnogi zapadli v dolgove in bi tako tekmovanje na svetovnem trgu zanje pomenilo še večje težave. Zato so organizirali številne proteste, na katerih so od vlade zahtevali zaščito. V 80-ih letih so kmetje začeli pridobivati politično moč, saj so nastajale številne organizacije in združenja, v katerih so se zbirali, npr. Nacionalno združenje kmetov (National Association of Farmers), Združenje korejskih katoliških kmetov (The Korean Catholic Farmers Association) in Združenje protestantskih kmetov (Protestant Farmers Association). Bili so zelo dobro organizirani. V Nacionalno Skupščino so uspeli izvoliti toliko svojih predstavnikov, da so lahko preprečili sprejem zakonov, ki bi jim škodovali (Country-Study & Guide, 1990). Kljub temu pa so se kmetje še naprej srečevali s številnimi težavami. Dodatno so jih prizadele še naravne nesreče. V 80-ih letih je država morala uvoziti skoraj polovico hrane, saj domača proizvodnja še zdaleč ni zadostovala. Delež kmetijstva, ribištva in gozdarstva v BDP-ju (domači bruto proizvod) se je stalno zmanjševal in je leta 1990 znašal le 9 %. Ravno nasprotno se je ob hitrem razvoju dogajalo z industrijskim in storitvenim sektorjem, ki sta naraščala.

Tabela št. 3.8: Struktura BDP po sektorjih v Republiki Koreji (1961, 1975, 1990 in 2002), v %

Sektor	1961	1975	1990	2002
Primarni sektor	40	25	9	4
Industrijski sektor	15	30	43	42
Storitveni sektor	45	45	48	54

Vir: World Development Indicators, (2002): str. 209; Furst, (1999): str.20;
<http://www.nationmaster.com/country/ks/Economy>.

Kljub zmanjšanju v primerjavi z drugima dvema sektorjema pa se je produktivnost v samem kmetijstvu povečevala. Prevladovali sta živinoreja in pridelava riža.

V zadnjih desetletjih je bilo za Republiko Korejo značilno tudi opuščanje kmetijstva in močna migracija v mesta, saj so ljudje verjeli, da bodo tam bolje živeli. V skladu s tem

se je hitro zmanjševalo število kmetov.

Tabela št. 3.9: Gibanje števila kmečkega prebivalstva od leta 1970 do leta 2000

	Enota	1970	1980	1990	1997	1999	2000
<u>Celotno</u>	<u>1.000</u>	<u>32.241</u>	<u>38.124</u>	<u>42.869</u>	<u>45.991</u>	<u>46.430</u>	<u>47.275</u>
<u>prebivalstvo</u>							
<i>Kmečko</i>	<i>1.000</i>	<i>14.422</i>	<i>10.827</i>	<i>6.661</i>	<i>4.468</i>	<i>4.400</i>	<i>4.032</i>
<i>prebivalstvo</i>							
<u>Vsa</u>	<u>1.000</u>	<u>5857</u>	<u>7969</u>	<u>11.355</u>			<u>17.391</u>
<u>gospodinjstva</u>							
<i>Kmečka</i>	<i>1.000</i>	<i>2.483</i>	<i>2.155</i>	<i>1.763</i>	<i>1.440</i>	<i>1.413</i>	<i>1.384</i>
<i>gospodinjstva</i>							

Vir: <http://home.rda.go.kr/eng/index.asp>.

Medtem ko so leta 1970 kmetje predstavljali še skoraj polovico prebivalstva v državi, jih je bila leta 2000 le še slaba desetina, povsem primeren odstotek glede na stopnjo razvitosti gospodarstva.

3.2.4 SKLEP

Južna Koreja danes uvozi do 70 % hrane. Še vedno predstavlja težko dostopno tržišče za trgovinske partnerice zaradi zaščite vlade. Slednja ima velik vpliv na korejsko gospodarstvo in zagotavlja pomembno pomoč štirim milijonom kmetov v državi. Po gospodarski krizi v devetdesetih letih si je država zadala nove cilje za prihodnost tudi v kmetijstvu. Zagotoviti želi predvsem večjo učinkovitost in samozadostnost na področju prehrane. Povečuje se tudi pomen zagotavljanja zdrave prehrane svojim državljanom. Država je začela popuščati pri lastništvu zemljišč. Sedaj imajo kmetje lahko v lasti tudi večje količine zemlje, s tem pa se želi doseči večjo učinkovitost in konkurenčnost na svetovnih trgih. Predvideno je tudi izboljšanje položaja upokojenih kmetov in nadaljnjo vlaganje v infrastrukturo. Korejska vlada pa si pri Svetovni trgovinski organizaciji še

vedno močno prizadeva za ohranitev visokih carin, da bi zaščitila svoje kmetijstvo. Doslej ji je to uspevalo bolje kot večini drugih držav.

Z reformami v kmetijstvu je država močno izboljšala distribucijo dohodka. Prerazporeditev zemljišč, ki so bila prej v lasti veleposestnikov, je večini ljudi omogočila precej lažje preživetje, saj so dobili zemljo, ki so jo prej lahko imeli le v najemu. Tudi drugi ukrepi, kot so ustanavljanje zadrug, razvoj industrije, izobraževanja in zdravstvenih storitev so pomembno prispevali k izboljšanju položaja revnih podeželanov. Pri izvajanju teh ukrepov pa je igral nenadomestljivo vlogo vladni projekt Saemaul undong.

Posebno velik uspeh, ki je bil ravno tako pomemben za razvoj podeželja, pa je v Republiki Koreji dosegel hiter razvoj izobraževanja. Država je namreč v zelo kratkem času uvedla obvezno osnovno šolstvo, temu pa je sledil silovit razvoj srednjega in visokega izobraževanja. Zato bom v nadaljevanju obravnavala reforme, potek reform in njihov vpliv na distribucijo dohodka v državi.

3.3 POMEN IZOBRAŽEVANJA ZA GOSPODARSKI RAZVOJ

Izobraževanje predstavlja temeljni element v procesu razvoja. Glavni namen vlaganja v izobraževanje je zagotoviti ljudem znanje in sposobnosti, s katerimi si le-ti izboljšajo kvaliteto življenja in izboljšajo učinkovitost, ter jim omogočiti, da pridobijo nova znanja, s katerimi lažje sodelujejo v razvojnem procesu (Asian Development Bank, 2003). Za uspešen prehod k modernemu kmetijstvu, višjim tehnologijam in k storitvenim dejavnostim je nujno potrebno čim večje vlaganje v človeški kapital. Vlaganje v izobraževanje žensk močno prispeva h gospodarskim in družbenim izboljšavam. Dviguje produktivnost, stopnjo zaposlenosti in dohodke. Močno prispeva k manjšemu številu otrok, dohodek družin se poveča, prav tako pa tudi dostop do zdravstvenih uslug in izobraževanja vseh otrok. Daljše šolanje otrok vpliva tudi na manjši obseg otroškega dela.

Vlaganje v človeški kapital je bil glavni vzrok rasti v Južni Koreji, ki je na tem področju dosegla neverjetne uspehe.

3.3.1 REFORME IZOBRAŽEVANJA V JUŽNI KOREJI

Že po tradiciji je v Južni Koreji izobrazba predstavljala pogoj za doseg dobrega družbenega položaja. Formalno izobraževanje so uvedli že v konfucijanski vladi, ki je zagotavljala tudi že višje stopnje izobraževanja (16. stoletje).

V 19. in v začetku 20. stoletja so Korejci začeli ustanavljati zasebne šole. Pomembna je bila predvsem prisotnost tujih krščanskih misijonarjev, ki so že takrat poudarjali nujnost izobraževanja žensk. Kasneje, ko so oblast v državi prevzeli Japonci, so bili domačini v izobraževanju manjšina, saj so jih izpodrinili japonski priseljenci.

Ko so leta 1945 državo zasedle vojaške sile Združenih držav Amerike, so ustanovile šolski sistem, ki je temeljil na ameriškem vzorcu. Vseboval je šest let osnovnega izobraževanja, šest let srednjega in štiri leta višjega izobraževanja.

1.) Vzpostavitev izobraževalnega sistema (1948-1961)

S prihodom Syngmana Rheea na oblast je vlada uvedla številne reforme. Obvezna osnovna šola je trajala šest let. Država si je prizadevala zagotoviti možnost šolanja vsem

otrokom in zagotoviti kvalitetne človeške vire državi. Stopnja pismenosti se je od leta 1953, ko je znašala le 30 %, v 60-ih letih dvignila na 80 %.

2.) Ureditev izobraževalnega sistema (1961-1980)

Ko je leta 1961 prišel na oblast Park Chung Hee, si je zadal cilj doseči hitrejši gospodarski razvoj. Pretežno kmetijsko državo je hotel spremeniti v sodobno industrijsko. Za to pa je potreboval visoko izobraženo in visoko motivirano poceni delovno silo. Sledil je velik razmah šolstva v državi. Nadzor nad izobraževanjem je od lokalnih šolskih svetov prevzelo Ministrstvo za izobraževanje. Vlaganje države v izobraževanje je bilo ogromno. Leta 1970 je stopnja pismenosti med odraslimi znašala skoraj 88 %. S tako velikim številom izobraženega prebivalstva je država dosegala visoko gospodarsko rast. Tako številčna kvalitetna delovna sila na trgu dela pa je tudi zagotavljala, da se razlike med dohodki v državi niso povečevale. Mnogo dobro izobraženih ljudi ni našlo primerne zaposlitve, zato so bili pogosti študentski protesti proti vladni politiki. Že v 70-ih letih je prišlo do uveljavitve nekaterih omejitev predvsem za vstop na fakultete. To je pomenilo še hujši pritisk na mlade, saj so mnoge družine ogromno žrtvovale za njihov uspeh (Adelman in Robinson, 1978: 41).

3.) Prizadevanja za večjo avtonomijo izobraževalnega sistema (1980-1994)

V tem obdobju so se znova pojavile težnje po ponovni vzpostavitvi samostojnega izobraževalnega sistema. Vrsto let so bile te pobude neuspešne. Šele leta 1992 je bil predstavljen program, ki je zagotavljal več samostojnosti pokrajinam in šolam (Jin, 2001).

V 80-ih letih so začeli ustanavljati tudi vrtce in predšolsko izobraževanje. Za to je bilo več vzrokov: vedno več žensk je bilo zaposlenih; Ministrstvo za šolstvo je to podpiralo; povečevalo se je število nuklearnih družin, kjer velikokrat ni bilo nikogar, da bi pazil otroke; mnogi starši pa so bili prepričani, da se bodo njihovi otroci pred vstopom v osnovno šolo tako bolje pripravili na kasnejše šolanje.

3.3.2 RAZVOJ VIŠJEGA IN VISOKEGA IZOBRAŽEVANJA V JUŽNI KOREJI

V Južni Koreji se je terciarno izobraževanje razvijalo hitreje kot v drugih državah v razvoju. Že v 80-ih letih se je tretjina tistih, ki so končali srednje izobraževanje, vpisala na univerzo (od tega približno tretjina deklet). Tistim, ki jim to ni uspelo, so se možnosti ekonomskega in družbenega izboljšanja položaja močno poslabšale. Visoko izobraževanje je vključevalo štiriletne kolidže in univerze ter dveletne poklicne kolidže in tudi posebno višje izobraževanje za bodoče učitelje. Zaradi velikega števila mladih, ki so končali višje izobraževanje, je bila konkurenca na delovnem trgu neizprosna. Mnogim ni uspelo najti primerne zaposlitve, zato so se morali zadovoljiti z nižjim delovnim mestom. Tu so bile v precej slabšem položaju ženske, ki so bile pogosto žrtve spolne diskriminacije. Mnogi, ki se jim ni uspelo vpisati na univerzo, so zaradi velikega pritiska naredili samomor. Za sprejetje na univerzo so morali kandidati uspešno prestati številne teste, zato je bila pridobljena diploma ob koncu študija še toliko bolj zaslužena. Zahtevnost korejskega izobraževanja je presegala celo Japonsko (Adelman in Robinson, 1978).

Mnogi starši so najeli privatne tutorje, da so učili njihove otroke izven šol. To je postavilo v boljši položaj predvsem bogatejše, ki so tako svojim otrokom lahko zagotovili še več znanja, kot so ga dobili v šoli. Vlada je tutorstvo zato zakonsko prepovedala. Otrokom, ki se tega niso držali, je grozila izključitev iz šole, tutorjem pa odpust iz službe. Vendar pa so bili mnogi pripravljeni tvegati kljub prepovedi. V poznih 80-ih letih je tutorstvo vendarle izginilo iz korejskega šolstva (Country-Study & Guide, 1990).

Korejska vlada je vsako leto povečevala število mest na univerzah. Da pa kljub temu ne bi padla kvaliteta študentov, je uvedla posebne kvote, s katerimi je želela doseči, da bi šolanje uspešno končali le najboljši študenti. Tako je bilo določeno, da 30 % študentov na štiriletnih univerzah ne bo uspešnih. V dveletnem poklicnem izobraževanju je bilo takih 15 %.

Južna Koreja je leta 1999 imela 350 višjih izobraževalnih ustanov, v katerih je bilo vpisanih skoraj 3.000.000 študentov.⁷ Od tega je bilo 288 (82,3 %) ustanov zasebnih.

⁷ Leta 1945 je Koreja imela 19 višjih izobraževalnih ustanov in približno 8.000 študentov.

Tabela št. 3.10: Razmah višjega in visokega izobraževanja v Južni Koreji od leta 1965 do leta 1999

Leto	Število študentov v državi		Celotno prebivalstvo
	(% glede na celotno prebivalstvo)		(milijoni)
1965	134.749	(0,4%)	28.705
1975	280.356	(0,8%)	34.707
1985	1.192.172	(2,9%)	40.448
1995	2.212.852	(4,9%)	44.609
1996	2.399.023	(5,3%)	45.525
1997	2.626.128	(5,7%)	45.954
1998	2.748.926	(5,9%)	46.287
1999	2.943.346	(6,3%)	46.617

Vir: Lee, 2001.

V 90-ih letih je korejska vlada predstavila temelje za nove reforme v izobraževanju. Te so predvidevale posodobitev izobraževalnega sistema, ki bo ustrezal spreminjajočim se družbenim in gospodarskim razmeram v prihodnosti. Reforme so univerzam zagotavljale popolno samostojnost. Te naj bi v prihodnosti samostojno odločale o glavnih izobraževalnih in administrativnih zadevah, ki so jih zadevale. Ustanavljanje univerz naj bi sledilo potrebam družbe. V skladu s potrebami družbe in države po določenih izobrazbenih strukturah naj bi te imele proste roke pri ustanavljanju izobraževalnih programov. Prilagajale naj bi se tudi potrebam lokalnega okolja, v katerem delujejo (Lee, 2001).

Vlada Južne Koreje se zaveda, da bodo danes le globalno konkurenčne univerze zagotovile visoko kvaliteto delovno silo, ki bo dovolj prispevala v potreben razvoj. V preteklosti je z izkoriščanjem človeških virov zagotavljala izredno hiter gospodarski razvoj in ni bojazni, da ji to ne bi uspevalo tudi v prihodnje.

3.3.3 SKLEP

Južna Koreja je z zagotovitvijo dostopa izobraževanja vsem otrokom dosegla velike uspehe. Tudi revni se tako lažje prebijejo po družbeni lestvici navzgor, saj je izobrazba v tej državi najpomembnejše zagotovilo za uspeh. Južna Koreja je uspešno uskladila razvoj gospodarstva z ustanavljanjem izobraževalnih institucij v skladu s potrebami po delovni sili.

V analizi razvojnih politik Južne Koreje sem dokazala, da je ta država vseskozi usmerjala veliko svoje pozornosti distribuciji dohodka. Vodilo jo je načelo pravičnosti in izredne discipline pri izvajanju programov. V nadaljevanju se bom posvetila analizi razvoja Brazilije, ki pa je danes pravo nasprotje Južni Koreji, saj je to država z izredno razširjeno revščino na eni strani in majhnim številom bogatašev na drugi.

4. BRAZILIJA

Brazilija je država, ki je po številu prebivalstva danes na petem mestu na svetu, njeno gospodarstvo pa je dvanajsto najbolj razvito. Politično je razdeljena na 26 držav in na en Federalni okraj, ki je razdeljen na pet geografskih področij. Prebivalstvo Brazilije je po svoji kulturi in etnični pripadnosti zelo raznoliko. Poleg domorodcev so državo močno zaznamovali tudi prišleki iz Evrope, Azije in Afrike. Zaskrbljujoč je podatek, da danes več kot 50 milijonov Brazilcev živi v absolutni revščini,⁸ od tega pet milijonov otrok. Zaradi lakote vsako leto umre 60.000 otrok, mlajših od enega leta.^{internet3} Obseg revščine v Braziliji je v veliki meri posledica slabe distribucije dohodka v državi skozi njeno celotno zgodovino. V Braziliji ima najbogatejša petina prebivalstva v lasti 30-krat več dohodka kot najrevnejša petina. Zato ne preseneča, da brazilska vlada danes namenja 21 % BDP-ja za socialni sektor v državi. Vendar pa najrevnejši dobijo najmanj teh sredstev (ALAI, 2002).

Skozi celotno zgodovino je bilo za Brazilijo značilno predvsem nestabilno politično okolje, saj se je oblast hitro menjavala, žal pa so to najbolj občutili prav najrevnejši. Šele v 90-ih letih dvajsetega stoletja se je tudi njihov položaj začel postopno izboljševati.

4.1 GOSPODARSKI RAZVOJ BRAZILIJE SKOZI ZGODOVINO

Brazilija je svoje gospodarstvo začela razvijati že v 16. stoletju, ko je kot portugalska kolonija postala pomembna svetovna izvoznica sladkorja.

V osemnajstem stoletju so gonilo brazilskega gospodarstva postali rudniki zlata. Po njihovem izčrpanju je v državi zavladala kriza, ki je trajala do začetka 19. stoletja.

V 20-ih in 30-ih letih tega stoletja je kava postala glavni izvozni artikel. Gospodarstvo je cvetelo. Leta 1891 je kava predstavljala 63 % celotnega izvoza. V tem času je bilo odpravljeno tudi suženjstvo (leta 1988) in uvedeno delo za plačilo.

⁸ Po podatkih Inštituta za ekonomsko raziskovanje v Braziliji (IPEA) je revnih 22 milijonov Brazilcev, Getulio Vargas Foundation je objavil številko 50 milijonov.

4.1.1 GOSPODARSKI IN POLITIČNI RAZVOJ V 20. STOLETJU

Po navedbah vira (Country-Study & Guide, 1997) je prva tri desetletja 20. stoletja gospodarstvo zaznamovala hitra rast pa tudi težave, ki so bile posledica prve svetovne vojne, velike gospodarske krize v svetu in tudi že prenasíčenosti trga s kavo. Na pomoč je priskočila država z dvigom cene tega proizvoda.

V tem obdobju se je v Braziliji začela razvijati tudi lahka industrija, predvsem tekstilna, prehrabena in tobačna. To je pripomoglo k številnim faktorjem, kot so dvig dohodka, zunanja menjava, razvoj transporta, povečana urbanizacija pa tudi že pojav podjetniškega razreda.

Gospodarstvo Brazilije se je že v 19. stoletju zelo različno razvijalo v različnih regijah. Hiter razvoj in rast sta bila značilna za jugovzhodni del države, kjer je uspeh temeljil predvsem na kavi in ostalih kmetijskih proizvodih. Najrevnejši je bil severovzhodni del države, kjer je prebivalstvo komajda živilarilo.

4.1.1.1 VLADAVINA GETULIA VARGASA (1930-1954)

Obdobje od leta 1930 do leta 1937 je zaznamovala svetovna gospodarska kriza in tudi politična mobilizacija naprednejših političnih sil. Močna je postala predvsem stranka Alianca Nacional Libertadora - ANL (Narodna svobodnjaška zveza), ki je združevala vse napredne sile. Zavzemala se je predvsem za radikalno agrarno reformo ter nacionalizacijo zlasti angleškega in ameriškega kapitala. Podpiral jo je predvsem delavski razred ter nižji in srednji sloji buržoazije (Grobovšek, 1976: 1086-1087). Leta 1935 je stranka želela prevzeti oblast v državi, vendar pa je predsedniku Vargasu ob podpori oboroženih sil uspelo, da je leta 1937 izvršil državni udar in uvedel novo ustavo Estado Novo. S tem se je pričelo osrednje obdobje vargizma. V letih 1937-1945 je država z odkupom kave reševala težave kmetov, odpravila pa je tudi carinske meje med posameznimi državami. Spodbujala je tudi uvoz tehnološke opreme. V tem času je prišlo do močne urbanizacije ter porasta mestnega proletariata. Novi urbani industrijski voditelji so močno povečali svoj vpliv. Država je uvedla javna dela in uzakonila socialne ukrepe za najrevnejše. Vargas je okrepil moč države ter javni sektor. V 30-ih

letih je bila opazna rast industrije, in sicer za več kot 11 % vsako leto. Na drugi strani je bilo prepovedano izobraževanje v vojaških šolah vsem, ki niso izpolnjevali posebej določenih rasnih, religioznih in političnih kriterijev. Vlada je podpirala oboroževanje in mobilizacijo vojske, ki je tako postajala vse močnejša. Leta 1945 po koncu druge svetovne vojne so oborožene sile, ki so želele preprečiti politično mobilizacijo nezadovoljnih ljudi, izvedle državni udar in Vargasa odstavile (Grobovšek, 1976: 1087-1088).

Mnogi so konec Vargasove diktature, med katero je povprečna letna rast BDP znašala skoraj 4 %, razumeli kot ukrep veleposestnikov in poslovne elite proti procesom sprememb (Country-Study & Guide, 1997).

Vargasov naslednik je postal Eurico Gaspar Dutra, ki je bil predsednik države od leta 1946 do leta 1951, vojaški general, ki je bil velik nasprotnik komunizma, zato je hitro prekinil povezave s Sovjetsko zvezo, ki jih je navezal njegov predhodnik, prepovedal je delovanje Brazilske komunistične stranke in podprl Združene države Amerike na začetku hladne vojne. Od Američanov je želel dobiti pomoč za nadaljnji gospodarski razvoj. V času njegovega vladanja so bile zgrajene številne cestne povezave, povečala se je oskrba z električno energijo, zgrajenih je bilo več kot 4.000 šol na podeželju in novih univerz. Država je še naprej veliko denarja vlagala v modernizacijo vojske.

Vargas je ponovno kandidiral na volitvah leta 1950, ko je poudarjal predvsem potrebo po hitrejši industrializaciji in širši delovni zakonodaji. Vojaški voditelji v državi so nasprotovali vsakršnemu poizkusu povečanja vpliva delavcev in dvigu njihovih plač. Tudi Združene države Amerike niso hotele pomagati brazilskemu gospodarstvu, pa čeprav je bila Brazilija njihova zaveznica v drugi svetovni vojni. Vargas je bil obtožen tudi korupcije, vojska je zahtevala njegovo zamenjavo. Leta 1954 si je sam vzel življenje (Country-Study & Guide, 1997).

4.1.1.2 OBDOBJE PO VARGASU (1954-1964)

V 50-ih in 60-ih letih dvajsetega stoletja je Brazilija zapadla v vse večjo krizo, kar jo je leta 1964 pripeljalo pod avtoritarni režim. Družbena elita v državi ni bila pripravljena deliti koristi brazilskega bogastva z ostalim ljudstvom. Bala se je množičnega upora revne večine, kar naj bi bila predvsem posledica razširitve komunizma v svetu. V tem je elita videla veliko grožnjo svojemu bogastvu, in ker je nadzorovala vzvode oblasti v državi, je preprečila tovrstne grožnje.

Položaj delavskega razreda se je postopoma začel izboljševati tudi zaradi uvajanja izobraževanja in socialnih storitev. Elite so se že v času vladavine Vargasa bale bolj pravične razdelitve bogastva. Srednji razred se jim je priključil zaradi strahu pred nižjimi razredi. Slednjih niso več predstavljali le revni na podeželju, pač pa tudi že politično aktivnejši urbani nižji razredi. Politiki, ki so se med volilno kampanjo najbolj posvečali le-tem, so po prihodu na oblast svojo pozornost namenjali predvsem bogatim. Predsednik Juscelino Kubitschek (1956-1961) je svoje vladanje podredil gospodarskemu razcvetu države, tudi on pa se je izogibal reševanju distribucijske politike. Avtomobilska industrija, posodobljen transport in boljša opremljenost kmetij so le nekateri dosežki, s pomočjo katerih je Brazilija postala druga največja svetovna izvoznica hrane. Letni dvig gospodarstva je znašal 8,3 % (ibid.).

Brazilija leta 1960 se je močno razlikovala od tiste leta 1930. Leta 1933 je imela 33 milijonov prebivalcev, leta 1960 pa 70 milijonov, od tega 44 % v mestih. Povprečna življenjska doba prebivalstva se je precej izboljšala. Delež zaposlenih v industriji, ki je leta 1940 znašal 1,6 milijonov, se je dvignil na 2,9 milijonov. Industrijski delež v BDP (25,2 %) je presegel delež kmetijstva (22,5 %) v BDP. Temnejša plat teh dosežkov je bilo nenehno naraščanje revnih mestnih četrti, imenovanih favelas, in vedno večja inflacija. Medtem ko je letna stopnja inflacije leta 1949 znašala 12 % in deset let kasneje 26 %, je leta 1960 dosegla raven 39,5 %. Varčevanje se je zmanjšalo, obrestne mere so se dvignile. Vlada je zavrnila antiinflacijski program, ki ga je predlagal Mednarodni denarni sklad (ibid.).

Velike dohodkovne razlike med bogatimi in revnimi so ostale nespremenjene. Najbogatejših 10 % prebivalstva je imelo v lasti 40 % dohodka, naslednjih 30 % prebivalstva 36 % dohodka, vsi ostali skupaj pa le 24 %.

Kubitschkov naslednik Janio Quadros (januar 1961-avgust 1961) si je za glavni cilj postavil zmanjšanje korupcije v državi in omejitev zunanje zadolženosti ter primanjkljaja v trgovinski bilanci. Vzdrževal je stike z Združenimi državami Amerike, vendar pa je zavrnil sodelovanje Brazilije pri izolaciji Kube. Po šestih mesecih vladanja je zaradi nasprotovanja njegovi politiki odstopil.

Joao Goulart (1961-1964) je bil predstavnik levega in radikalnega krila vargizma, zato so mu nasprotovale konzervativne sile. V času njegovega predsednikovanja se je vse bolj krepilo politično organiziranje kmečkega proletariata. Vse močnejše so postajale

napredne politične stranke, tudi Komunistična partija Brazilije. Goulart se je zato odločil, da poišče podporo pri njih. Izdal je dekret, ki naj bi sprožil agrarno reformo in nadzor nad zemljiškimi rentami. Vlada je zamrznila cene osnovnih potrošnih dobrin, obljubila je tudi davčno reformo ter podelitev volilne pravice vojakom ter nepismenim. Konzervativne sile so zato združile vse sloje buržoazije, razglašale pa so tudi nevarnost prihoda na oblast Komunistične partije Brazilije. Aprila leta 1964 je vojska, prepričana, da le ona lahko zagotovi racionalen gospodarski razvoj in notranjo varnost, strmoglavila vlado in prevzela oblast v državi (Grobovšek, 1976: 1090).

4.1.1.3 VOJAŠKA DIKTATURA (1964-1985)

Obdobje po koncu druge svetovne vojne do leta 1962 je zaznamovala intenzivna uvozna substitucija v industriji. Posledično je brazilsko gospodarstvo dosegalo hitrejšo rast. V 60-ih letih je povprečna letna rast BDP presegala 7 %. Industrija je predstavljala motor gospodarstva, v tem obdobju je njena rast letno povprečno znašala več kot 9 %, rast kmetijstva pa le 4,5 %. Tudi struktura industrijskega sektorja se je močno spremenila. Tradicionalno industrijo (tekstilna, prehrabena) je nadomestila kemična industrija, električna in transportna industrija. Država se je ubadala tudi s številnimi težavami, od plačilnobilančnega primanjkljaja do velikega dolga v tujini, ki je bil posledica vdora tujega kapitala.

V obdobju od leta 1962 do leta 1967 s prihodom vojaškega režima se je stanje gospodarstva še poslabšalo. Povprečna letna rast BDP je znašala 4 %, rast industrije pa 3,9 %. Politična dogajanja v državi so močno ovirala gospodarski napredek države (Country-Study & Guide, 1997).

V prvem obdobju vojaške diktature pod vodstvom predsednika Marshala Humberta Castela Branca (1964-1967) se je okrepil vpliv desnega krila v državi. Ta je prišel na oblast, ker noben civilni politik ni bil po volji radikalnemu krilu vojske. Stopnjo demokracije v državi je želel obdržati na dotedanji ravni. Gospodarske reforme, ki jih je uvedel, so utrle pot gospodarskemu čudežu v naslednjem desetletju.

S prihodom na oblast Arturja da Costa e Silve (1967-1969) in njegovega naslednika Emilia Garrastazuja Medicija (1969-1974) so predstavniki oboroženih sil zasedli vse ključne položaje v državi. Oba sta bila visoka vojaška generala in predstavnika radikalne struje vojske. Za predsednika sta bila izvoljena kar znotraj svojih krogov. V

tem obdobju so bile odpravljene skoraj vse ustavne pravice. Vlada je izvajala represivne ukrepe proti levičarjem in odpravila obstoječe politične stranke ter ustanovila uradno stranko ARENA - Narodna zveza za obnovo (Aliança Renovadora Nacional) ter opozicijsko stranko MDB - Brazilsko demokratično gibanje (Movimento Democrático Brasileiro). Močno je omejila tudi delovanje sindikatov (Grobovšek, 1976: 1092).

Krepitev gospodarstva se je nova oblast lotila z naslednjimi ukrepi: izvajati je začela protinflacijske ukrepe, npr. zamrznitev mezd; zmanjševanje proračunskih sredstev, namenjenih socialnim storitvam; poostritev bančnokreditne politike. To je najbolj prizadelo delavski razred, pa tudi del buržoazije, predvsem male in srednje podjetnike. Rast gospodarstva je bila očitna. V obdobju 1968-1973 je povprečna letna rast BDP znašala 11,1 %, rast industrije pa 13,1 % (Country-Study & Guide, 1997). Obseg zunanje trgovine se je skokovito povečeval. Uvoz je naraščal še hitreje od izvoza, kar je povzročilo trgovinski primanjkljaj. Vendar pa to ni bil velik problem zaradi velikega priliva tujega kapitala. Povečevalo se je varčevanje. Povečano povpraševanje po avtomobilih in luksuznih dobrinah ter stanovanjih je sledilo hitri rasti dohodka bogatejšega sloja prebivalstva in uvedbi kreditov, namenjenih potrošnikom in kupcem stanovanj.

Osnovna značilnost gospodarske politike Brazilije v tem obdobju je bil pozitiven odnos do tujega kapitala. Vlada je odpravila mehanizme za nadzor tujih investicij (Grobovšek, 1976: 1093).

Poleg hitre gospodarske rasti pa je Brazilijo zaznamovala še ena precej manj ugodna značilnost. Distribucija dohodka se je namreč hitro slabšala. Povečevale pa so se tudi regionalne razlike v državi. Industrijski razcvet je zajel predvsem južno osrednjo regijo. Per capita dohodek v tej regiji je precej presegal nacionalno povprečje, infrastruktura je bila tu bolj razvita, delovna sila je bila v tej regiji najvišje izobrazena. Sicer je obstajal tudi poseben regionalni razvojni program za revnejši severovzhodni del države, vendar pa so bili rezultati vidni le v nekaj večjih mestih. Povezave znotraj same regije so bile namreč slabše kot povezave z jugom države. Ovire v razvoju regij so predstavljali predvsem neugodno podnebje, slabo razvita infrastruktura, sistem zemljiškega najemništva in nasprotovanje elite spremembam (Country-Study & Guide, 1997).

OBDODBE OD LETA 1974 DO LETA 1980

Naftni šok leta 1973 je poslabšal pogoje menjave Brazilije, saj je močno podražil njen uvoz. Država je kljub temu obdržala visoko stopnjo rasti. V obdobju od leta 1974 do leta 1980 je povprečna letna rast realnega BDP znašala 6,9 %, industrije pa 7,2 %. Brazilija je obnovila strategije uvozne substitucije in gospodarske diverzifikacije (Country-Study & Guide, 1997).

Vedno bolj pa sta v tem obdobju izstopala problema zunanjega dolga in vedno višje inflacije. Zunanji dolg je od leta 1963, ko je znašal 6,4 milijard \$, do leta 1980 narasel na skoraj 54 milijard \$. Letna inflacija je v letu 1980 znašala že 110 % (Country-Study & Guide, 1997).

OBDODBE OD LETA 1981 DO LETA 1984

Drugi naftni šok leta 1979 je skoraj podvojil ceno uvožene nafte in tako močno poslabšal pogoje menjave države. Dvig obrestnih mer v svetu je še povečal plačilnobilančni primanjkljaj in zunanji dolg. Kljub temu Brazilija ni spremenila svoje gospodarske politike in je še naprej najemala visoka posojila. S trgovinskim presežkom je reševala vedno večji problem zunanjega dolga. Upočasnila je gospodarsko rast in z njo uvoz ter pospešila izvoz. Rezultat tega je bil padec BDP leta 1981.

V 70-ih letih so se v tujini precej zadolževala brazilska državna podjetja, ki so bila glavni akterji uvozne substitucije v procesu industrializacije. Z najetimi posojili so financirala investicije. Njihov položaj se je dodatno poslabšal s hitrim dvigom tujih obrestnih mer. Da so preprečili bankrot, je bil njihov dolg prenesen na državo, kar je nadalje povečevalo javni dolg.

**Tabela št. 4.1: Realna stopnja rasti BDP (domači bruto proizvod) v Braziliji
od leta 1950 do leta 1996 (v odstotkih)**

LETO	BDP(%)	LETO	BDP(%)	LETO	BDP(%)	LETO	BDP(%)
1950	6,8	1962	6,6	1974	8,2	1986	7,5
1951	4,9	1963	0,6	1975	5,2	1987	3,6
1952	7,3	1964	3,4	1976	10,3	1988	-0,1
1953	4,7	1965	2,4	1977	4,9	1989	3,3
1954	7,8	1966	6,7	1978	5,0	1990	-4,0
1955	8,8	1967	4,2	1979	5,8	1991	0,3
1956	2,9	1968	9,8	1980	9,2	1992	-0,8
1957	7,7	1969	9,5	1981	-4,4	1993	4,2
1958	10,8	1970	10,3	1982	0,7	1994	6,0
1959	9,8	1971	11,3	1983	-3,4	1995	4,3
1960	9,4	1972	11,9	1984	5,0	1996	2,9
1961	8,6	1973	14,0	1985	8,3		

Vir: http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/brazil/br_appen.html

4.1.1.4 BRAZILSKO GOSPODARSTVO PO LETU 1985

V tem letu se je končala vojaška diktatura v Braziliji. Takratni predsednik Joao Figueiredo je želel izpeljati demokratizacijo države. Vojaški ekstremisti so temu močno nasprotovali. Izvedli so teroristični napad, vendar pa nihče ni bil kaznovan, kar je močno razburilo javnost. Položaj so zaostrovale tudi slabe gospodarske razmere. Povečevala se je inflacija, prav tako zunanji dolg. Prišlo je do množičnih protestov. Ljudje so zahtevali demokratične volitve. Kongres ni zbral dovolj glasov, da bi ljudem zagotovil svobodne volitve. Zato je novega predsednika Toncreda Nevesa of Minas Geraisa izvolil predsedniški svet (Country-Study & Guide, 1997).

Po koncu vojaške diktature se je država še naprej spopadala z inflacijo. Ta nima negativnega vpliva le na rast gospodarstva, pač pa tudi na stopnjo zaposlovanja in distribucijo dohodka. Sodelovanje plač v nacionalnem dohodku je obratno sorazmerno s stopnjo inflacije. Zaradi visoke inflacije se je realni dohodek ljudi hitro zmanjševal. Brazilija je bila pri reševanju tega problema dolgo neuspešna. Nujno je bila potrebna reforma javnega sektorja, vendar pa zaradi političnega nasprotovanja do tega ni prišlo. Zgodilo se je ravno nasprotno. Ustava iz leta 1988 je določenim segmentom družbe zagotavljala ugodnosti brez jasne določitve plačila le-teh. Ob koncu 80-ih let je Brazilija imela visoko inflacijo in gospodarstvo, ki je stagniralo (Country-Study & Guide, 1997).

Leta 1990 so Brazilci prvič po vojaški diktaturi izvolili predsednika. To je postal Fernando Collor de Mello (1990-1992). Pričakala ga je ogromna inflacija in javni sektor v razsulu. Predstavljeni načrti so predvidevali zamrznitev cen, odpravo indeksacije, začasne davke in tudi reformo javne uprave. Vendar pa ukrepi niso bili uspešni (ibid.).

Prvega julija leta 1994 pa je bil sprejet načrt (Real Plan), s katerim je Brazilija uspela zajezi rast cen. Načrt so mnogi imenovali kar oblika "dolarizacije", saj cene in plače niso bile več vezane na inflacijo, pač pa na tujo valuto - US \$. Bil je veliko uspešnejši od vseh predhodnih poizkusov. Uvedena je bila nova valuta Real. Do leta 1996 je državi uspelo znižati inflacijo na manj kot 20 % na letni ravni, kar je bil velik dosežek. Gospodarstvo je v obdobju od leta 1991 do leta 1998 v povprečju raslo za 2,5 % letno, tudi per capita dohodek je zabeležil pomemben dvig (ibid.).

Padec inflacije je vplival tudi na distribucijo dohodka v državi. Skupine z nižjim dohodkom, ki jih je inflacija precej bolj prizadela kot pa tiste z visokimi dohodki, so precej pridobile. Prodaja potrošnih dobrin, ki jih kupujejo predvsem nižji sloji prebivalstva, se je močno povečala, kar je vlado spodbudilo k poizkusom omejevanja potrošnje in nagrajevanja varčevanja. Dvig dohodka je imel za posledico tudi večjo podporo načrtu brazilske vlade. Vlada se je kasneje lotila neravnovesja v javnem sektorju, ki je proizvajal inflacijske pritiske.

Šele v 90-ih letih je v Braziliji prišlo do prvih sprememb v distribuciji dohodka med prebivalstvom. Potem ko so bile v preteklosti razlike v dohodku med bogatimi in revnimi ogromne, se je sedaj položaj končno začel obračati na bolje. Kljub temu pa je

Brazilija še vedno ena izmed držav z najbolj neenakomerno distribucijo dohodka na svetu.

4.2 DRŽAVA Z NAJSLABŠO DISTRIBUCIJO DOHODKA NA SVETU

Gospodarsko zgodovino Brazilije je obeležil pojav, ki predstavlja njen največji problem še danes, in sicer močno neenaka distribucija dohodka. Podatki o obsegu revščine se precej razlikujejo, brez dvoma pa je danes še močno zakoreninjena v brazilski družbi. Ocene kažejo na okrog 50 milijonov revnih prebivalcev v tej državi, številka pa se od 70-ih let naprej ni veliko zmanjšala. Več kot 25 % prebivalstva se preživlja z manj kot 2 \$ na dan, 13 % ljudi pa se mora zadovoljiti z manj kot 1 \$ dnevno. Obstajajo pa velike razlike v stopnji revščine v različnih delih države in med različnimi skupinami prebivalstva. Največ revnih je na severovzhodnem pretežno ruralnem delu države in med črnim prebivalstvom (UNDP Poverty Report, 2000).

Najbogatejših 20 % prebivalstva v državi ima v svojih rokah kar 65 % dohodka, najrevnejših 50 % pa le 12 %. Leta 1960 je bilo to razmerje 54 % dohodka proti 18 % v korist bogatih, kar kaže na še večjo bedo najrevnejših in na še večje bogatenje najbogatejših. Povprečni dohodek najbogatejših 10 % prebivalstva je skoraj 30-krat večji od povprečnega dohodka najrevnejših 40 % (UNDP: Human Development Report for Brazil, 1996).

Tabela št. 4.2: Distribucija dohodka v Braziliji v letih 1950, 1960, 1970, 1980, 1992 in 1998

Delež dohodka po skupinah preb. -od najrevnejših 20% do najbogatejših 20%	1950	1960	1970	1980	1992	1998
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	4	4	4	4	4	2.2
2	6	6	6	6	6	5.4
3	12	12	10	10	10	10.1
4	18	18	16	16	16	18.3
5	60	60	64	64	64	64.1

Vir: Bourguignon in Morrisson, (2002); World Development Indicators, (2002).

Distribucija dohodka se je v zadnjih desetletjih še poslabševala. Ginijev količnik, ki je leta 1960 znašal 0.50, se je do leta 1970 povečal na 0.56, do leta 1980 na 0.59, leta 1990 pa je dosegel že vrednost 0.63.

Brazilija je skozi svojo celotno zgodovino veljala za državo z izredno nepravilno distribucijo dohodka, v nekaterih obdobjih celo najslabšo na svetu. Družbena razslojenost pa izhaja predvsem iz specifičnega zgodovinskega razvoja te države.

4.2.1 RAZSEŽNOSTI DRUŽBENE STRATIFIKACIJE V BRAZILIJ

Močna razslojenost Brazilije izhaja še iz kolonialne dobe in obdobja suženjstva. Beli osvajalci so prevzeli oblast, domorodci (Indijanci) pa so bili popolnoma prepuščeni njihovi volji. Z uvozom sužnjev iz Afrike se je poglobljanje med bogatimi in revnimi še bolj poglobilo, saj ti niso imeli niti osnovnih človekovih pravic. S kapitalističnim načinom produkcije se je v mestih začel hiter razvoj, ki pa podeželja ni dosegel vse do danes.

Po 2. svetovni vojni se položaj ni veliko spremenil. Kljub dvigu BDP per capita, ki je leta 1995 znašal že 4.086 \$, se neenakost ni zmanjševala. Najhuje je bilo na severovzhodu države, vedno bolj pa se je revščina širila tudi v mesta. Regionalne razlike v Braziliji se niso zmanjšale predvsem zaradi pomanjkanja učinkovitosti in volje oblasti, ki so jo vseskozi oblikovale elite, zato je v veliki meri delovala v njihov prid.

4.2.1.1 REGIONALNE RAZLIKE V BRAZILIJ

Brazilija je razdeljena na pet regij: severno, severovzhodno, jugovzhodno, južno ter na zahodno-centralno regijo. Obseg revščine po posameznih regijah pa se močno razlikuje. Na severu najdemo 5 % revnih Brazilcev, na severovzhodu 45 %, na jugovzhodu 34 %, na jugu 10 % in v centru 6 % revnih v Braziliji. Revnih je 46 % prebivalcev severovzhoda, 23 % prebivalstva jugovzhodne regije, 20 % južne regije in 25 % centralne regije. Najslabši položaj je na severovzhodnem, pretežno ruralnem področju, kjer je največja koncentracija ruralne revščine v Latinski Ameriki. Južna in jugovzhodna regija predstavljata najrazvitejši industrializirani predel države, vendar pa se tudi tam socialni položaj mnogih ljudi hitro slabša, predvsem zaradi močne migracije ljudi iz podeželja v mesta s ciljem dobiti zaposlitev (UNDP: Human Development Report for Brazil, 1996).

Velik obseg revščine v Braziliji lahko pripisujemo veliki populaciji in veliki neenakosti. Leta 1990 je bil reven skoraj vsak tretji državljani. Približno polovica revnih je živela v mestih, druga polovica pa na podeželju. Vendar pa se številke spremenijo, če pogledamo prisotnost revščine ločeno v mestih in na podeželju. V urbanih naseljih je bilo leta 1990 22,5 % revnih, kar je precej manj kot na ruralnih območjih, kjer je v revščini živelo več kot 50 % prebivalcev (50,1 %). Množične migracije iz severovzhodnega predela države v mesta na jug so se začele v 50-ih letih 20. stoletja, kar je bistveno zmanjšalo število prebivalcev na podeželju, a se njihov položaj kljub temu ni izboljšal. Tako je leta 1991 v južnih industrijsko razvitih predelih države živelo že 58,7 % ljudi, ki so proizvedli 74,3 % BDP države. Severovzhodni del države je istega

leta imel 28,5 % prebivalcev in proizvedel le 13,1 % BDP v Braziliji. V tem delu je 41,6 % ljudi živelo v ruralnem okolju (Country Study & Guide, 1997).

Isti vir navaja, da se je zaradi gospodarskega vzpona države v 70-ih letih per capita dohodek v tem obdobju močno povečal. Od 1.253 \$ se je dvignil kar na 2.266 \$. Zaradi gospodarske stagnacije v 80-ih letih je do leta 1990 padel na \$ 2.154. Razlike med regijami so bile velike. Leta 1970 je per capita dohodek v jugovzhodni regiji presegel državno povprečje za 53,2 %, v severovzhodni najrevnejši regiji države pa je bil za 44,4 % nižji od državnega povprečja.

Tabela št. 4.3: Delež (%) revnih od leta 1981 do leta 1990 v Braziliji

Delež (%) revnih v Braziliji različnem okolju	1981	1983	1985	1986	1987	1990
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Urbana področja	14,9	21,6	17,1	9,6	14,8	17,7
Ruralna področja	46,8	54,2	47,1	33,7	46,3	53,4
Brazilija	24,8	30,9	25,4	16,1	23,3	27,0
Severovzhod države	44,9	52,5	46,3	32,9	44,2	51,1
Jugovzhod države	13,5	19,4	15,5	8,2	13,0	14,9

Vir: Miller in Oyen, (1996): 523.

Stopnja revščine v državi se je zelo hitro spreminjala, odvisna pa je bila predvsem od gospodarskega položaja. V tabeli je prikazano, kako se je delež revnih povečal v začetku 80-ih let ob veliki gospodarski krizi v državi. Antiinflacijska politika sredi 80-ih je vplivala na dvig realnih plač, kar je dvignilo življenjski standard precejšnjemu delu prebivalstva. Nadaljnjo poslabšanje položaja je povzročil padec BDP-ja leta 1990 (-4,4 %), to pa je trajalo vse do leta 1993, ko je prišlo do ponovnega izboljšanja. Predvsem v

80-ih letih je bilo brazilsko gospodarstvo izredno nestabilno, kar se je jasno odražalo v stopnji revščine tako na podeželju kot v mestih.

Leta 1988 je bil per capita dohodek v jugovzhodni regiji 43,6 % višji od državnega povprečja, v severovzhodni regiji pa je bil 37,5 % nižji od povprečja. Ti podatki vendarle kažejo na rahlo izboljšanje položaja najrevnejše regije glede na leto 1970, ko je ta še bolj zaostajala za jugovzhodom države. Za ti dve regiji je bilo vseskozi značilno tudi to, da je v prvi večina revnih živela v ruralnih področjih, v slednji pa v mestih. Razlike so bile tudi v dohodku prebivalstva v mestih v obeh regijah. Dohodki v mestih na jugovzhodu države so bili precej višji od dohodkov v mestih na severovzhodu države. Zaradi hitre urbanizacije v drugi polovici 20. stoletja se je revščina tudi v urbanih naseljih povsod po državi hitro širila, kljub vsemu pa so bili prebivalci ruralnih področij še vedno veliko bolj ogroženi.

Največji problem na podeželju še danes predstavlja dolgo napovedovana zemljiška reforma, ki pa se vse do danes razen nekaterih izjem še ni izvršila. Kljub temu, da bi omogočila boljše življenje številnim ljudem, je vseskozi prevladal interes in vpliv bogate elite v državi.

4.2.1.2 AGRARNA REFORMA V BRAZILIJ

Na brazilskem podeželju danes še vedno obstajajo skoraj fevdalni odnosi, ki jih določa ruralna oligarhija, ki ima v lasti velika posestva z visoko stopnjo produktivnosti. Skozi celotno zgodovino je nepravična agrarna struktura ostala nespremenjena. Le najbogatejši so imeli dostop do zemljišč. Fevdalni sistem je bil vedno povezan z velikimi plantažami, imenovanimi latifundije. Z njimi je povezan velik del revščine v državi. Čeprav ima precejšnje število majhnih družinskih kmetij svojo zemljo, prevladujejo milijoni delavcev in kmetov brez zemlje, saj je zemljiško najemništvo v Braziliji še vedno zelo razširjeno. Tak sistem se je uveljavil že pod portugalsko kolonizacijo in uvozom številnih afriških sužnjev za razvoj gospodarstva. Vsakemu zemljišču je vladal močan upravnik, čigar oblast je bila absolutna. Celotno zemljo v državi si je lastila peščica posameznikov in celoten sistem je zajemal gojenje, predelavo in izvoz delovno intenzivnih kmetijskih proizvodov. To je bilo najbolj značilno za severovzhod države, kjer so gojili kavo, sladkor pa tudi čaj. Po odpravi suženjstva je

družbena marginalizacija afriške večine in domorodnega prebivalstva postala težavna za prihodnost države. Obstaja splošno prepričanje, da neenakomerna distribucija zemlje vse do današnjega časa predstavlja glavni vzrok za odsotnost družbenega napredka v Braziliji (Wagner, 2000). Danes so konflikti zaradi lastništva zemlje v Braziliji izredno pogosti. Bogati veleposestniki si nezakonito prisvajajo zemljo, kljub temu da mnogi vse zemlje sploh ne obdelujejo. Na sodiščih obubožani kmetje nimajo možnosti, da bi uspeli. Veliko je tudi opustošene državne zemlje, ki pa je zaradi nerazvite infrastrukture večinoma neprimerna za življenje. Država poskuša tudi z odkupi zemlje od veleposestnikov, vendar pa le-ti postavljajo previsoke cene. Zato reforma poteka zelo počasi.

V nadaljevanju bom analizirala izvajanje zemljiške reforme in ovire, ki so spremljale ta proces.

Obdobje od leta 1930 do 1964 je zaznamovala hitra industrializacija. Uvozna substitucija je v ozadje potisnila celotno kmetijstvo, predvsem na severovzhodu države. To je pomenilo, da se je položaj v že tako slabše razvitih regijah še poslabšal, saj je bila rast industrije skoncentrirana v južnih delih države. Čeprav takratna politika ni bila naklonjena socialno šibkejšim, je bilo kljub vsemu zaznati pripravljenost na pogovore o rešitvi tega problema. Vendar pa je bil odziv zemljiških lastnikov zelo negativen. Ti so se sredi 50-ih let organizirali v gibanje Ruralna družba (Rural Society movement), ki je v pogovore vključilo Rimskokatoliško cerkev. Ta je bila veleposestnikom v veliko pomoč. Gibanje je nasprotovalo kakršnimkoli spremembam v agrarnem sektorju. Pogovori so potekali v povsem drugi smeri, kot je bilo sprva načrtovano. V ospredje so bile postavljene geografske razlike v državi in ne razredne, kar je bilo za vladajočo elito veliko bolj sprejemljivo. Že takrat pa so se pojavljali posamezniki, ki so opozarjali na to, da je fevdalizem na severovzhodu precej večji problem od suše v državi in da bodo zato omenjeni pogovori neuspešni.

Ob koncu 50-ih let, ko so se že začeli pojavljati zemljiški konflikti zaradi nezadovoljstva večine revnih kmetov, so le-ti dobili podporo, in sicer s Kmečko zvezo (Peasants Leagues), ki je bila najbolj dejavna prav v severnem predelu države. Jasno je podprla agrarno reformo, ki je predvidevala dodelitev zemlje ljudem, ki le-te nimajo. To gibanje je kmalu nadomestila dobro organizirana Komunistična partija skupaj z bolj

radikalnim krilom cerkve. Pritiski za izvedbo reforme so se stopnjevali in to ne le doma, pač pa so take zahteve prihajale tudi iz tujine. Vendar pa pobudnikom nikakor ni uspelo dobiti dovolj podpore v politiki, da bi lahko prišlo do njihove uresničitve. Zemljiški veleposestniki so bili dovolj močni, da so zatrli vsakršne poskuse kmečkih množic, vendar pa se niso prilagodili spreminjajočim se razmeram v 60-ih letih, ko so na oblast ponovno prišle vojaške sile, ki so končale demokratično vladanje oktobra leta 1964 (Groppo, 1996).

Vojaški režim je utišal razprave o zemljiški reformi, vendar pa je sprejel nekatere ukrepe v agrarnem sektorju. Sprejet je bil osnutek zemljiškega statuta, ki je določal dodelitev zemlje vsem tistim, ki je niso imeli (Wagner, 2000).

Vlada je ustanovila poseben inštitut za agrarno reformo - IBRA (Brazilian Institute for Agrarian Reform) in Nacionalni inštitut za kmetijski razvoj - INDA (National Institute for Agricultural Development). Prvi je bil zadolžen za ugotavljanje razmer v kmetijstvu, kot je razširjenost zemljiškega najemništva, in za zagotovitev učinkovitega določanja zemljiškega davka. Z davkom naj bi lastnik zemljišča plačal državi za uporabo njenega zemljišča. Vendar pa davčna politika na tem področju ni nikoli delovala, kot bi morala, saj so lastniki majhnih in srednje velikih zemljišč vedno plačevali višji davek za svojo zemljo kot pa lastniki veleposestev. Davčna problematika je aktualna še danes, saj bi s pravično obdavčitvijo močno zmanjšali koncentracijo zemljiškega lastništva, ker bi precej zemlje končalo na trgu. Veleposestniki bi namreč morali plačati visok davek za zemljo, ki je v celoti sploh ne obdelajo.

V 70-ih letih je prišlo do reorganizacije in modernizacije kmetijstva. To je povzročilo presežek delovne sile v kmetijstvu, ki je bil posledica zmanjševanja števila zaposlenih na veleposestvih kot tudi na manjših kmetijah. Najemniški sistem je začelo nadomeščati sezonsko delo. Usmerjanje kmetijstva v izvoz je zmanjševalo pomen majhnih kmetij v kmetijski proizvodnji.

V obdobju od leta 1985 do leta 1994 je nova demokratična vlada izvedla prvi pravi poizkus agrarne reforme v državi. Sarneyeva administracija je leta 1985 ustanovila prvi Nacionalni načrt agrarne reforme - PNRA (National Plan of Agrarian Reform). Cilj je bil dodeliti zemljo 1,4 milijona družin do leta 1989. Napovedi so se izkazale za pretirane, saj je v tem obdobju do zemlje prišlo le 82.690 družin, kar je manj kot 6 %

pričakovanega števila. Kljub vsemu pa je vlada prvič izražala veliko voljo za uresničitev reforme.

V obdobju Collorjeve vlade je bil zastavljen cilj dodeliti zemljo 500.000-im družinam. Ob njegovi odstitvi so bili dosežki na tem področju precej manjši. Do leta 1992 je dobilo zemljišča 38.405 novih družin. V času vladanja njegovega naslednika Itamarja Franca je do koščka zemlje prišlo še 18.917 družin (Graziano, 2003).

V obdobju po koncu vojaškega režima se je brazilska vlada vseskozi ubadala z velikimi gospodarskimi težavami, ki jih je povzročil predvsem ogromen dolg. Tudi zato ni izvršila vseh načrtovanih programov in vlaganja v ruralni razvoj so se zmanjšala. To pa je še bolj prizadelo najrevnejše sloje prebivalstva.

Cardoso kot naslednji predsednik vlade si je zadal cilj, da bo v času njegovega vladanja do zemlje prišlo 280.000 družin, kar pomeni še enkrat več kot dotlej. Vendar pa kljub temu Brazilija do danes še vedno ni dosegla zastavljenih ciljev iz 30-ih let 20. stoletja: to je vzpostavitev novih družbenih in socialnih razmerij med različnimi družbenimi razredi prebivalstva. Zemljiški konflikti so v zadnjem obdobju postali resen problem, zato se sedanja vlada pospešeno ukvarja z reševanjem te problematike (Groppo, 1996).

V Braziliji danes 4,8 milijonov ljudi še vedno čaka na zemljo. Nekateri ocenjujejo, da je ta številka še precej višja in da znaša približno 12 milijonov. Veliko je tudi majhnih kmetov z zemljo, ki pa ne zadostuje za dostojno preživetje. Mnogi so izključeni iz kreditnih shem, namenjenih za kmetijstvo, drugi kreditov ne morejo vrniti, zato mnogokrat pride do propada majhnih kmetij, ljudje pa migrirajo v mesta, da bi si tam omogočili lažje preživetje (Graziano, 2003).

Ruralna oligarhija, ki je vseskozi preprečevala razvoj podeželja, ima še danes izredno veliko moč v državi. Stranka Demokratična unija ruralistov - UDR (The Democratic Union of Ruralists), ki zastopa njene interese, je v kongresu zelo močna. Tako lahko uspešno preprečuje hitrejšo izvrševanje agrarne reforme na podeželju, ki bi jo država morala uresničiti že pred pol stoletja. V prihodnosti bo prav gotovo moralo priti do soglasja med državo in državljani. To bo prav gotovo vključevalo tudi spoznanje nujnosti državne intervencije na tem področju, ki pa bi morala vključevati tudi pomoč

nevladnih organizacij in predvsem univerz. Slednje verjetno lahko odločilno prispevajo k izboljšanju položaja kmetov, ki bodo z napredkom kmetijstva nujno potrebovali nova znanja. Pa tudi tisti, ki odhajajo v mesta, tam brez ustreznih znanj še naprej ostajajo na robu družbene lestvice. Brazilija se je tega končno začela zavedati, zato je v zadnjem obdobju pri načrtovanju ruralnega razvoja države močno okrepila sodelovanje predvsem z ministrstvom za šolstvo, vendar pa se je to zgodilo mnogo prepozno. Na tem področju v državi vlada veliko pomanjkanje nadzora. Medtem ko so nekateri ob neizmernem bogastvu deležni še dodatne podpore v izobraževanju, si drugi ne morejo privoščiti niti obiskovanja osnovne šole.

V nadaljevanju bom obravnavala razvoj šolstva v Braziliji, predvsem v luči zagotavljanja dostopa do izobraževanja najrevnejšim.

4.2.1.3 IZOBRAŽEVANJE KOT DEJAVNIK IZKLJUČENOSTI REVNIH V BRAZILIJ

Brazilija je na področju univerzalne dostopnosti do izobraževanja v zadnjih letih naredila velik napredek. Danes osnovno šolo obiskuje 95,5 % otrok, medtem ko je bil ta odstotek leta 1950 mnogo nižji. Takrat je osnovno šolo obiskovalo le 36 % otrok (Durham, 2003). Izmed 42 milijonov vseh šolajočih se v državi jih je bilo v osnovno izobraževanje vključenih kar 30,5 milijonov. Medtem ko osnovno izobraževanje v Braziliji traja osem let, srednje poteka tri leta.

Javno šolstvo naj bi bilo v Braziliji brezplačno in obvezno za otroke med sedmim in štirinajstim letom starosti. Vendar pa se kvaliteta šolanja med regijami in med različnimi skupinami prebivalstva močno razlikuje. Pomembnih razlogov za to, da se mnogo otrok ne izobražuje, je več. Eden izmed njih je prav gotovo rasna diskriminacija. Leta 1985 je osnovno šolo obiskovalo 91 % belih otrok in le 74 % črnih. Drugi razlog je opuščanje izobraževanja, ki pa je posledica še enega velikega problema v državi, in sicer otroškega dela. Mnogi otroci zaradi revščine opustijo šolanje in že z desetimi leti postanejo najcenejša delovna sila, vendar pa nimajo druge možnosti, saj morajo pomagati preživljati družino. Mnogi pa hodijo v šolo, ob tem pa so še zaposleni. V zadnjih letih je vlada na tem področju ukrepala. Družinam, ki izobražujejo svoje otroke vsaj do zaključka osnovne šole, namenja finančno pomoč (Country-Study & Guide, 1997). Ostali vzroki za izključenost iz osnovnega izobraževanja so še nezadostna

opremljenost šol, učna neuspešnost in podhranjenost. Država vse več pozornosti namenja preskrbi šol z učnimi pripomočki in brezplačnim kosilom za otroke. Problematična ostaja kvaliteta poučevanja in plačevanje zaposlenih v izobraževanju, saj so njihovi dohodki precej pod državnim povprečjem.

Tabela št. 4.4: Povprečna dolžina šolanja v Braziliji glede na dohodek v letih 1990 in 2000

Dolžina šolanja po skupinah (dvajsetinah) prebivalstva glede na njihov dohodek (od najrevnejše do najbogatejše skupine)	1990	2000
	LETA	LETA
1	7.3	7.8
2	7.9	8.6
3	8.5	9.5
4	9.6	10.6
5	12.1	13.1

Vir: Castro, 2002.

V srednje šole je vpisanih le 17 % mladih ljudi, v višje izobraževanje pa 11 % (Ribeiro Durham, 2003). Problem predstavlja dejstvo, da med njimi skorajda ni otrok, ki bi prihajali iz revnih družin. V Braziliji stopnja izobrazbe otrok močno sovпада z izobrazbo staršev.

Visoka neenakost v procesu izobraževanja se kaže tudi v dejstvu, da ima država visoko razvito univerzitetno izobraževanje na eni in visoko stopnjo nepismenosti na drugi strani. V državi je danes 922 visokošolskih inštitucij, od tega 711 zasebnih. Te danes izobražujejo skoraj dva milijona študentov. V ruralnih področjih praktično ni državnih višjih šol, vse glavne inštitucije višjega izobraževanja se nahajajo na jugu države. Federalna vlada nameni dvakrat več sredstev za univerze kot za osnovno izobraževanje. Do štipendij so mladi upravičeni šele na podiplomskem študiju. To pomeni, da ta sredstva prejemajo izključno bogati študenti, saj revnih na univerzah skorajda ni. Glede na to, da tretjina najrevnejše petine prebivalstva ne obiskuje niti osnovne šole in da več kot 90 % mladih iz te skupine prebivalstva ni vpisanih v srednje izobraževanje, se zdi

popolnoma nesprejemljivo, da vlada svoja sredstva raje namenja za financiranje izobraževanja že tako bogatega prebivalstva.

Stopnja nepismenosti se je od leta 1950, ko je bilo 50 % nepismenih, do leta 1991 spustila na 19 %, leta 1998 pa je znašala 13,8 %. Na tem področju je država dosegla kar velik napredek, vendar pa so tudi tu opazne velike regionalne razlike. Daleč najvišja stopnja nepismenosti v državi je v ruralnih območjih severne in severovzhodne regije, kjer bi položaj na tem področju lahko primerjali s tistim v Afriki. Najnižja stopnja nepismenosti je v južni in jugovzhodni regiji, kjer so podatki podobni tistim v razvitem svetu. Med mladimi tu nepismenosti danes skorajda ni več, medtem ko je v najbolj nerazviti regiji na severovzhodu države stopnja nepismenosti dvakrat višja od povprečja v državi (Country-Study & Guide, 1997).

Poleg zmanjševanja revščine in visoke gospodarske rasti je izobrazba najboljši dejavnik za ustvarjanje možnosti revnih za doseg boljšega življenja, s čimer se zmanjšuje tudi neenakost v družbi. Otroci z vključevanjem vsaj v kvalitetne osnovne šole pridobijo glavna znanja, s katerimi se lažje prebijejo v srednje in visoko izobraževanje, pomagajo pri razvoju lokalnega gospodarstva in ustvarjajo vezi z zunanjim svetom. V najrevnejših predelih Brazilijskega pa mnogokrat prihajajo v šolo bolni, lačni in tako nepripravljeni za učenje. Izobraževanje ne more biti učinkovito, če otroci nimajo dostopa do primerne zdravstvene oskrbe, ustrezne prehrane in če ne živijo v stabilnem okolju.

Izobrazba pa ima tudi neposreden vpliv na gospodarstvo. Hitra industrializacija in razvoj novih tehnologij zahtevata vsaj srednje izobraženo delovno silo, ki pa je v Braziliji močno primanjkuje. Država tega ni upoštevala, to pa danes predstavlja velik problem. Slabo izobražena delovna sila pa ni dovolj produktivna. Zato bo morala Brazilija čim prej zagotoviti srednje izobraževanje čim večjemu številu mladih, saj bo to ključno za njen nadaljnji gospodarski in družbeni razvoj.

4.2.1.4 VELIKE SOCIALNE RAZLIKE V BRAZILIJ

Za Brazilijo je značilna kronična socialna neenakost, ki je rezultat predvsem političnih in zgodovinskih procesov. Izraža se predvsem v nizkih plačah večine zaposlenih ljudi,

ki povprečno zaslužijo le 4,3 minimalne plače na leto. Mnogi delavci so prisiljeni delati tudi v visoki starosti, sicer ne bi mogli preživeti. V zadnjih letih je sicer zagotovljeno plačilo za starejše prebivalstvo v ruralnih področjih v državi v višini minimalne plače (Country-Study & Guide, 1997). Velike socialne razlike med regijami se odražajo tudi v dostopu ljudi do zdravstvenih storitev. Dovolj povedo podatki, da ima na podeželju le 12 % ljudi urejen dostop do čiste vode (81,6 % v mestih), kljub temu, da ima Brazilija ogromne zaloge pitne vode. Kanalizacija je urejena le za 5 % ruralnega prebivalstva (48,5 % v mestih), sanitarne storitve pa le za 13 % ljudi na podeželju.^{internet4} Na 1000 živorojenih otrok jih v Braziliji danes še vedno umre 31 do dopolnjenega prvega leta starosti, bodisi zaradi neprimerne zdravstvene oskrbe ali pa zaradi lakote. Na severovzhodu države je ta številka še enkrat višja. Številne nevarne bolezni, med njimi tudi AIDS, ogrožajo predvsem to območje. Revni se morajo zatekati k manj kvalitetnim bolnišnicam, bogatejši pa si lahko privoščijo zasebne, ki se mnogokrat financirajo tudi s sredstvi države.

Pomembna determinanta položaja ljudi je rasa. Prvotno prebivalstvo in potomci afriških sužnjev so v veliko slabšem položaju v primerjavi z belo populacijo. Prvi namreč v povprečju prejemajo manj kot 50 % plače belih ljudi. Število domorodnega prebivalstva se izredno hitro zmanjšuje. Danes jih je le še okrog 330.000, razporejeni so po vsej državi, vendar pa so jih beli gospodarji vedno zatirali in jih odrinili na rob družbe.

Brazilija socialnemu sektorju nameni 21 % BDP-ja. Revni dobijo najmanj teh sredstev. Skoraj 50 % denarja, namenjenega za pokojnine, gre najbogatejšim 10 % prebivalstva, le 7 % pa najrevnejši petini. Za osnovno sanitarno oskrbo vlada nameni le 2 % BDP-ja, čeprav je urejenost na tem področju nujna za zmanjšanje umrljivosti otrok in nalezljivih bolezni. Celoten sistem socialnih izdatkov bi bilo potrebno preurediti. Zmanjšati bi bilo treba financiranje terciarnega izobraževanja, državnega financiranja privatnih bolnišnic in zelo nepravičen sistem vladnih pokojnin ter pospešiti agrarno reformo.

Brazilija je dokaz, da le gospodarska rast ni zadostna za zmanjšanje razlik v distribuciji dohodka. Nujna je vloga države v tem procesu. Ta mora zagotoviti, da revni ljudje dobijo dostop do koristi rastočega gospodarstva. Njihovo vključevanje v družbeno in politično življenje je predpogoj za prihodnost, tako njih samih kot tudi države.

4.2.1.5 KRIMINAL KOT NAJVEČJI PROBLEM BRAZILIJE DANES

Po navedbah Paula de Mesquita (2002) se je kriminal v Braziliji najbolj razširil na prehodu iz avtoritarnega režima v demokratični režim. Upočasnjuje gospodarski in družbeni razvoj ter razvoj demokracije. Kriminal loči na:

1. organiziran kriminal (droga, preprodaja drog);
2. vsakdanji kriminal (nasilništvo, samomor).

V Braziliji je visoka stopnja kriminala predvsem v revnih predelih velemest. Stroški države, ki so posledica kriminala, so ogromni. Predstavljajo kar 10,5 % BDP Brazilije. To močno vpliva na razvoj gospodarstva. Vlada zaradi večjih stroškov na tem področju manj vlaga v infrastrukturo in v gospodarske ter socialne programe.

Visoka stopnja kriminala slabo vpliva tudi na vlagatelje, to pa na nižjo gospodarsko rast. Tudi turizem v Braziliji trpi posledice, saj tako kot vlagatelji tudi turisti raje potujejo v varnejše države.

Pogost pojav v Braziliji je tudi korupcija v vladnih krogih, kar še dodatno zmanjšuje zaupanje ljudi v demokracijo, vladavino prava, policijo in v vlado. Predvsem policija je v Braziliji močno vpletena v kriminal in korupcijo, saj je udeležena v številne škandale po državi.

Brazilija bo morala v prihodnje tudi kriminal veliko uspešneje omejiti, saj dosedanja politika na tem področju ni bila uspešna. Bolj se bo morala povezati z drugimi državami pri reševanju tega vprašanja, saj v tej smeri še ni storila veliko.

4.2.1.6 SKLEP

Po vsem napisanem lahko ugotovim, da se Brazilija reševanju problema distribucijske neenakosti nikoli ni dovolj posvetila. K temu je največ prispevalo dejstvo, da je bogata elita vedno imela dovolj moči v politiki, da je preprečevala spremembe. Kopičenje družbenih problemov slabi gospodarski razvoj v državi, zato bo Brazilija v prihodnosti morala odločneje ukrepati. Najrevnejšim bo morala omogočiti šolanje, kar bo koristilo njim in tudi državi sami. Z zmanjšanjem revščine bi se stopnja kriminala v državi

zmanjšala, s tem pa tudi stroški države, ki so s tem povezani. Izpeljava reforme bi zmanjšala neenakost v državi že kratkoročno. Brez teh ukrepov bo Brazilija težko obdržala sloves gospodarske velesile.

5. ZAKLJUČEK

Republika Koreja in Brazilija sta državi, ki imata veliko skupnega, v marsičem pa se tudi močno razlikujeta. Danes se obe uvrščata med gospodarsko razvite države.

Podobnosti zasledimo predvsem na področju gospodarskega razvoja. Južno Korejo so mnogi poimenovali kar gospodarski čudež, saj je v drugi polovici 20. stoletja dosegala izredno hiter in stabilen razvoj. Velik gospodarski razcvet je zaznamoval tudi brazilsko gospodarstvo, zato Brazilija danes postaja ena izmed svetovnih gospodarskih velesil.

Vendar pa sta državi vodili popolnoma drugačno politiko na področju distribucije dohodka. Republika Koreja je bila na tem področju ena najbolj uspešnih na svetu. Aktivno je vodila reševanje te problematike že od začetka 20. stoletja, medtem ko se je Brazilija do danes niti še ni dobro lotila.

Primerjava nam pokaže velike razlike predvsem na treh področjih: izobraževanja, agrarne reforme in na področju kriminala.

Republika Koreja je izvedla hitro in učinkovito agrarno reformo in z njo rešila pred revščino več milijonov ljudi. Razvoj izobraževanja je usmerjalo gospodarstvo in potreba po ustrezno izobraženi delovni sili. To pa je zagotavljalo stabilno gospodarsko rast. Uspeh v izobraževanju in tudi kasneje v življenju posameznika v Južni Koreji prinaša znanje in ne denar. Država pa je tak uspeh dosegla tudi zaradi stroge discipline in nadzora nad izvajanjem zastavljenih politik. Uspela je izkoreniniti korupcijo iz visokih birokratskih krogov.

Na drugi strani Braziliji ni uspelo nič od tega predvsem zaradi nezadostne pripravljenosti politike, v kateri ima še vedno veliko moč bogata elita v državi. Ta je vseskozi zadrževala izpeljavo agrarne reforme, vpletena pa je tudi v mnoge korupcijske škandale. Bogatim država pomaga tudi pri izobraževanju, saj šolnine namenja le študentom v višjem izobraževanju. Med temi pa skorajda ni revnih. Ti mnogokrat ne morejo obiskovati niti osnovnega izobraževanja. Premalo izobražene delovne sile pa zavira napredek gospodarstva. Če upoštevamo še stopnjo kriminala v državi, na katero vpliva predvsem slab socialni položaj ljudi, ugotovimo, da država, ki se ne ukvarja dovolj s problemom distribucije dohodka, zaide v težave. Brazilija jih bo kratkoročno težko rešila.

Glede na ugotovitve, do katerih sem prišla pri raziskovanju problematike distribucije dohodka v omenjenih državah lahko potrdim zastavljeno hipotezo:

- V ospredju planiranja gospodarskega razvoja države mora biti reševanje problema neenakomerne distribucije dohodka. Razvojne strategije, ki tega ne upoštevajo, vodijo v večjo neenakost, ki posledično ogrozi tudi gospodarsko rast.

Med temeljne naloge države pri zmanjševanju neenakosti v državi spadajo:

1. zgraditev bolj odprtih političnih in družbenih institucij, s pomočjo katerih bodo revni dobili večjo moč v družbi;
2. zagotovitev, da bodo gospodarske institucije in politike z usklajenim makroekonomskim vodenjem stremele k večji enakosti v družbi;
3. zagotoviti revnim dostop do kvalitetnih javnih storitev, kot so izobraževanje, zdravstvene storitve, čista voda, elektrika, dostop do obdelovalne zemlje;
4. omogočiti revnim dostop do mreže socialnih transferjev, ki so namenjeni njim.

Medtem ko ima Republika Koreja ta področja ustrezno razvita, Brazilijo čaka še veliko dela in predvsem politične volje, da bo uspela to zagotoviti.

Gospodarski razvoj in problem distribucije dohodka sta medsebojno močno povezana. Gospodarska rast lahko prispeva k zmanjševanju revščine, vendar pa sama kot taka ni dovolj. Vse države, zlasti pa tiste z velikim deležem revnega prebivalstva, potrebujejo sprejem in izvrševanje politik, ki pospešujejo povezovanje med gospodarsko rastjo in zmanjšanjem revščine. Te politike so predvsem:

- dvig učinkovitosti vlaganj v zagotavljanje zdravstvene oskrbe, izobraževanja, pitne vode in sanitarne oskrbe;
- povečevanje produktivnosti majhnih kmetov in njihove proizvodnje;
- spodbujanje delovno-intenzivne industrijske rasti, ki vključuje mala in srednje velika podjetja.

Gospodarska rast bo imela ugodnejši vpliv na zmanjševanje revščine, če je širše usmerjena kot pa le v nekatere sektorje ali regije, če je delovno intenzivna in ne kapitalno, in če vlada vlaga v razvoj človeških virov.

Vendar pa države v razvoju teh ciljev same ne morejo uresničiti. Potrebno je tesnejše sodelovanje med bogatimi in revnimi državami ter večja pripravljenost bogatih pri reševanju problema revščine. Sprejem ukrepov, kot so odprava trgovinskih ovir za države tretjega sveta, dvig pomoči revnim državam, predvsem pa dvig njene učinkovitosti, in večje ugodnosti teh držav pri odplačevanju dolgov bogatim državam in mednarodnim organizacijam, bi močno pripomogel k reševanju problema revščine. V nasprotnem primeru bodo države neuspešne, saj same nimajo dovolj sredstev za zagotavljanje učinkovitega izvajanja zastavljenih programov zmanjševanja revščine. Predpogoj za uspešno reševanje pa je pripravljenost in volja domače vlade. Brez te bo vsaka tuja pomoč neuspešna in problem revščine in dohodkovne neenakosti se bo le še povečeval.

6. SEZNAM TABEL

1.) Tabela št. 3.1: Realna rast BDP v Južni Koreji v posameznih obdobjih 1954-1992, v %	19
2.) Tabela št. 3.2: Distribucija dohodka v Republiki Koreji v letih 1965, 1970, 1976, 1982, 1988 in 1990	20
3.) Tabela št. 3.3: Razdelitev obdelovalne zemlje po velikosti v hektarjih (ha)	27
4.) Tabela št. 3.4: Učinkovitost agrarnih reform v Republiki Koreji	29
5.) Tabela št. 3.5: Dosežki programa Saemaul undong v obdobju od leta 1971 do leta 1974	32
6.) Tabela št. 3.6: Število (in %) vasi glede na razvoj v obdobju 1973–1975	33
7.) Tabela št. 3.7: Primerjava povprečnega letnega dohodka gospodinjstev, zaposlenih v kmetijstvu in ribištvu ter zaposlenih v urbanem okolju	34
8.) Tabela št. 3.8: Struktura BDP po sektorjih v Republiki Koreji (1961, 1975, 1990 in 2002), v %	36
9.) Tabela št. 3.9: Gibanje števila kmečkega prebivalstva od leta 1970 do leta 2000	37
10.) Tabela št. 3.10: Razmah višjega in visokega izobraževanja v Južni Koreji od leta 1965 do leta 1999	42
11.) Tabela št. 4.1: Realna stopnja rasti BDP (domači bruto proizvod) v Braziliji od leta 1950 do leta 1996 (v %)	51

12.) Tabela št. 4.2: Distribucija dohodka v Braziliji v letih 1950, 1960, 1970, 1980, 1992 in 1998	54
13.) Tabela št. 4.3: Delež (%) revnih od leta 1981 do leta 1990 v Braziliji	56
14.) Tabela št. 4.4: Povprečna dolžina šolanja v Braziliji glede na dohodek v letih 1990 in 2000	62

7. LITERATURA

- 1.) Adelman, Irma in Robinson, Sherman (1978) *Income Distribution Policy in Developing Countries: A case study of Korea*. Oxford: Oxford University Press.
- 2.) ALAI AMERICA Latina en movimiento (2002) *The Brazil Risk*.
- 3.) Alesina, Alberto in Perotti, Roberto (1996) Income Distribution, Political Instability, and Investment. *European Economic Review* 40 (6), 1203-1228.
- 4.) Asian Development Bank (2003) *Policy on Education: Education and development*.
- 5.) Birdsall, Nancy in Londono, Juan Luis (1997) Asset Inequality Matters: An Assessment of the World Bank's Approach to Poverty Reduction. *American Economic Review* 87 (2) (AEA Papers and Proceedings): 32-37.
- 6.) Bourguignon, Francois in Morrisson, Cristian (2002) *Data sources for "Inequality among world citizens: 1820-1992."* Paris: The World Bank and Delta in University Paris I and Delta.
- 7.) Castro, Rodrigo (2002) *Poverty, Income Distribution and Public Social Expenditure*. Santiago: Libertad y Desarrollo.
- 8.) Country-Study & Guide (1997) *South Korea*. Washington (D.C.): The Library of Congress.
- 9.) Country-Study & Guide (1990) *Brazil*. Washington (D.C.): The Library of Congress.
- 10.) Deininger, Klaus in Squire, Lyn (1998) New Ways of Looking at Old Issues. *Journal of Development Economics* 57: 259-287.
- 11.) Fajnzylber, Pablo; Lederman, Daniel in Loayza, Norman V. (1998) *What causes violent crime?* The World Bank, Office of the Chief Economist. Latin America and the Caribbean Region.
- 12.) Ferreira, Francisco H.G. (1999) *Inequality and Economic Performance; A Brief Overview to Theories of Growth and Distribution*. Washington (D.C.): World Bank.
- 13.) Furst, Igor (1999) *Strategija razvoja politike v luči gospodarskega razvoja Republike Koreje*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV.

- 14.) Gallup, John-Luke; Radelet, Steven in Warner, Andrew (1998) *Economic Growth and the Income of the Poor*; Paper No. 36. Cambridge: Harvard Institute for International Development.
- 15.) Graziano, Francisco (2003) *Agrarian Reform: Family Agriculture*. London: Embassy of Brazil in the United Kingdom.
- 16.) Graziano, Francisco (2003) *Agrarian Reform: Rural and Land Tax (ITR)*. London: Embassy of Brazil in the United Kingdom.
- 17.) Grobovšek, Bojan (1976) Porajajoča se velesila Brazilija; zgodovinske korenine, značilnosti in razsežnosti brazilskega modela razvoja. *Teorija in praksa* 13 (11): 1084-1099. Ljubljana.
- 18.) Groppo, Paolo (1996) *Agrarian reform and land settlement policy in Brazil: Historical background*. FAO.
- 19.) Jin, Dong-Seop (2001) *School Reform in Korea; The History of School Reform in Korea*. Seoul: Institute of Asia Pacific Education Development.
- 20.) Kim, Se-Jin in Kang, Chi-Won (1978) *Korea: A Nation in Transition*. Seoul: Research Center for Peace and Unification.
- 21.) Kohli, Atul (1984) Inequality in the third world: An Assessment of Competing Explanations. *Comparative political studies* 17 (3): 283-318.
- 22.) Kuznets, Simon (1955) Economic Growth and Income Inequality. *American Economic Review* 45 (1): 1-28.
- 23.) Kuznets, Simon (1971) Prize Lecture: Lecture to the memory of Alfred Nobel. *From Nobel Lectures, Economics 1969-1980*. Singapore: World Scientific Publishing Co.
- 24.) Lee, Chong-Jae (2001) *Emerging Patterns of Relations Between Government and University*. Seoul: Institute of Asia Pacific Education Development.
- 25.) Lee, Jong-Wha (1997) *Economic Growth and Human Development in the Republic of Korea, 1945-1992*. UNDP Occasional paper.
- 26.) Miller, S.M. in Oyen, Else (1996) *Poverty: Handbook of international poverty research*. Oslo: Scandinavian University Press.
- 27.) Misquita a Neto, Paulo (2002) *Crime, violence and democracy in Latin America*. University of New Mexico: Latin American & Iberian Institute.
- 28.) Ribeiro Durham, Eunice (2003) *Brazilian educational system*. London: Embassy of Brazil.

- 29.) Rodrik, Dani (1998) Where did All the Growth Go? External Shocks, Social Conflict and Growth Collapses. *Journal of Economic Growth* 4: 358-412.
- 30.) Roemer, Michael in Gugerty, Mary-Kay (1997) *Does economic growth reduce poverty?* Technical paper. Cambridge: Harvard Institute for International Development.
- 31.) Rojec, Matija in Bučar, Maja (2001) *Odnosi Sever-Jug*; I. del. Univerza v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede.
- 32.) Rojec, Matija in Bučar, Maja (2001) *Odnosi Sever-Jug*; II. del. Univerza v Ljubljani: Fakulteta za družbene vede.
- 33.) The Inter-American Development Bank (2003) *Sustainable Development Report; Policies to Reduce Poverty and Inequality*. Washington: IADB.
- 34.) The World Bank (2000) *Beyond Economic Growth: Meeting the Challenges of Global Development*. Washington (D.C.): World Bank.
- 35.) The World Bank Group (1999) *Inequality, Poverty and Socio-economic Performance Summary: Growth and Distribution*.
- 36.) The World Bank Group (2002) *Measuring Poverty*.
- 37.) Todaro, Michael P. (1997) *Economic development*; 6. izdaja. New York in London: Longman, Harlow: Addison Wesley Longman.
- 38.) Todaro, Michael P. in Smith, Stephen C. (2003) *Economic Development*; 8. izdaja. Boston, MA: Addison Wesley.
- 39.) UNDP (1996) *Human development report for Brazil*.
- 40.) UNDP Poverty Report (2000) *Overcoming Human Poverty; Brazil Country Assessment; Reforming Social Expenditures to be more Pro-Poor*.
- 41.) Wagner, Phillip (2000) Life in Brazil; Promising Land-Part 1. *BRAZZIL Magazine*.
- 42.) World Development Report 2000/2001 (2000/2001) *Attacking Poverty: Opportunity, Empowerment, and Security*.
- 43.) *World Development Indicators: 2002* (2002) Washington (D.C.): The World Bank.

INTERNETNI VIRI

- 1.) <http://are.berkeley.edu/~adelman/KOREA.html> (6.11.2003); **(internet 2)**;
- 2.) <http://cepa.newschool.edu/he t/schools/develop.htm> (17.1.2004); **(internet 1)**;
- 3.) <http://home.rda.go.kr/eng/index.asp> (7.11.2003);
- 4.) http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/brazil/br_appen.html (20.12.2003);
- 5.) <http://www.brazilkids.org/news3.html> (11.12.2003); **(internet 3)**;
- 6.) <http://www.fao.org/DOCREP/x0210e/x0210e00.htm> (11.12.2003); **(internet 4)**;
- 7.) <http://www.nationmaster.com/country/ks/Economy> (16.12.2003).